

PF 2010

Vážení přátelé, členové Klubu přátel hornických tradic, kolektivní členové a věrní příznivci!

Blíží se závěr letošního roku a rád bych Vám při této příležitosti poděkoval za celoroční přízeň, za Vaši aktivní spolupráci, členům díky za účast na akcích pořádaných Klubem přátel hornických tradic, zaměstnancům Hornického skanzenu Mayrau za pomoc a včasnou přípravu těchto akcí.

Osobně Vám přeji klidné a příjemné prožití vánočních svátků roku 2009 a nadějný vstup do celého Nového roku 2010.

Těšíme se na další spolupráci s Vámi všemi, ať nám během příštího roku slouží zdraví, ať nás častěji potkává štěstí, a samá příjemná setkání.

Za výbor Klubu přátel hornických tradic - Kladno o.s.

Ing. Štěpán Matula

Tajemný svět v podzemí - Jeskyně v Česku

Tento jedinečný svět vytvořený přírodou na některých místech zeměkoule nemá nic společného s „tajemným podzemím“, které vytvářejí fabulací různí stoupenci paranormálních jevů, psychotronici apod. Není známo, že by nějak významně pomáhali speleologům v jejich náročné činnosti. Zdálo by se, že je již na Zemi jen málo míst, kam by nevkročila lidská noha. Nepočítáme-li obrovský podmořský svět, jsou to jeskyně ve skalních masivech, kam se dosud nepodařilo proniknout.

Speleologové vybavení geologickými, geomorfologickými a hydrogeologickými znalostmi a moderními geofyzikálními a jinými přístroji objevují i v současné době nové a dosud neznámé podzemní prostory i celé jeskynní systémy. Je tomu tak na různých místech ve světě, ale i u nás. Základem jeskynních systémů jsou většinou vápencové vrstvy, které vznikly před stovkami milionů let, nejvíce v prvohorním období - devonu, kdy bylo naše území dnem teplého moře.

Moravský kras patří mezi nejvýznamnější krasové oblasti ve střední Evropě. Území Moravského krasu bylo již v roce 1956 vyhlášeno Chráněnou krajinnou oblastí. Je zde známo více než 1 100 jeskyní, z nichž čtyři jeskynní systémy jsou zpřístupněny veřejnosti, ale zato jsou nejzajímavější. Je to Punkevní jeskyně s prohlídkou dna propasti Macocha, Kateřinská jeskyně, jeskyně Balcarů a Sloupskošošůvské jeskyně. Tyto podle znalců mají nejbohatší a nejkrásnější krápníkovou výzdobu. Např. v Amatérské jeskyni v Moravském krasu bylo již naměřeno na 20 km chodeb a v poslední době bylo prozkoumáno několik dalších kilometrů. Většina jeskyní však z různých důvodů zpřístupněna nikdy nebude, ať již z hlediska těžké přístupnosti nebo bezpečnosti. Jedná se např. o jeskyně zatopené vodou, nebo se musí překonávat „vodní sifon“ atd.

Nemůžeme se sice pochlubit tak rozsáhlými jeskynními systémy jako jsou v Severní Americe, máme však na malé rozloze unikátní jeskyně se vzácnou aragonitovou výzdobou. Také v počtu zpřístupněných jeskyní v republice nezaostáváme za zahraničím.

Význam jeskyní není jen v jejich využití pro turistiku. V lidských dějinách měly jeskyně rozhodující význam ve využití jako prvotní obydlí, jež umožňovalo člověku postupně osídlovat i chladnější části Země. Díky klimatu v jeskyních a poměrné nepřístupnosti jejich prostor, uchovaly se právě zde nejcennější památky na první lidské výtvoř - pazourkové nástroje, jako výsledek pracovní činnosti a malby na stěnách, jako nejstarší umělecké projevy.

Doba náhodných objevů a nálezů učiněných při pochůzkách v terénu je otázkou minulosti. V dnešní době jde o plánovité a teoreticky podložené průzkumy, při kterých se teprve dosahují úspěchy jinde ve světě i u nás. Jeskynní průzkumníci neustále nacházejí nové pohádkové světy. Pro horníky byl a je podzemní svět místem obživy, někdy tvrdé práce,

10. Schematický řez jeskyní a jejími výplněmi.

1 – stalaktity brčkové, 2 – stalaktity hůlkové, 3 – stalaktity kuželové, 4 – záclony, 5 – praménkovité a kaskádové sintry, 6 – sférolity, 7 – stalagmity, 8 – sintrové kúry, 9 – stalagnát, 10 – štíty a bubny, 11 – sintrové hráze, 12 – pizolity, 13 – sintrové kúry a limcovité stalagmity na vodní hladině, 14 – jeskynní perly, 15 – excentrické stalaktity s kapilárními výrůstky, 16 – brčka s krystalickými nárůstky, 17 – krápníky deformované různými fyzikálními vlivy, 18 – aragonitové krystaly na stěně, 19 – jeskynní vody (jezera a pozemní toky), 20 – jeskynní nánosy, 21 – jeskynní sutě.

(Podle F. Skřivánka kreslila J. Jáhlová.)

odvahy a ostražitosti. Pro speleology /jeskyňáře/ je to něco jiného. Co je láká objevovat a riskovat? Proč se vydávají hluboko pod zem, protahují se škvírami, plazí se stovky metrů a spouštějí se do propastí? Je to pro ně dobrodružství a adrenalin. Je to možnost objevovat dosud nezmapované části naší planety. Je to výzva k měření důvtipu, odvahy a výdrže, bez přítomnosti tleskajícího publika a hlučícího davu.

Nejen pohled z vrcholků velehor, ale i v hlubokém podzemí může být fascinující pohled na dílo přírody. Poskytuje osobní uspokojení a neopakovatelný pocit některým jednotlivcům.

Krasové podzemní prostory vznikají ve vápencích nebo dolomitech pseudokrasové se těmto podobají, ale vznikají v jiných horninách. Mimo naši republiku existuje kras i v jiných rozpustných horninách jako jsou soli a sádrovec.

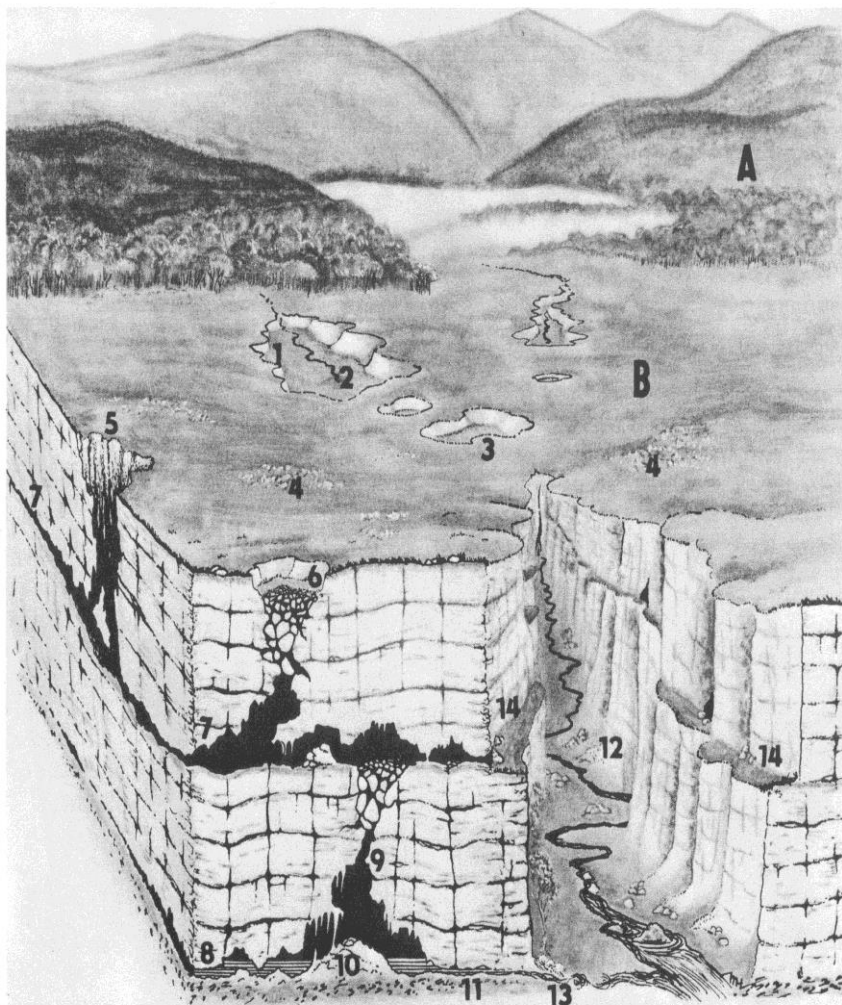
Krasové jeskyně jsou podzemní jeskyně obvykle větších rozměrů. Mohou tvořit vodorovné nebo šikmé chodby, svislé komíny, někdy nízké nebo úzké průlezy nebo vysoké dómy. Vznikají rozpuštěním hornin působením chemického roztoku a jsou dotvářeny mechanickou cestou vodní eroze. Naši neznámější a nejrozsáhlejší krasovou oblastí je Moravský kras. Rozkládá se v Drahanské vysočině severně od Brna v délce asi 25 km a šířce 3 až 6 km, plošná rozloha asi 85 km².

V Moravském krasu je registrováno 126 větších jeskyní, v severní části je jich 97 a jsou nejlépe vyvinuté. Nejvýznamnější je komplex Amatérské jeskyně. Délka všech jejich jeskyní vázaných na podzemní říčku Punkvu včetně jejich zdrojnic je asi 34 800 m. Ve střední části centrálního jeskynního systému Rudnického propadání - Býčí skála je asi 24 jeskyní v délce přes 13 km. V jižní části je jen 5 jeskyní v délce několika kilometrů.

Objem těchto prostor se odhaduje na 200 000 m³, je však odhad, že další prostory bude možné objevit. V poslední době byla již část objevena.

Český kras v Barrandienu je o něco větší /délka 30 km, šířka 5 - 8 km/, nemá však krasové jevy tak vyvinuté jako Moravský kras. Jeskynní systémy nejsou dlouhé, propasti nejsou hluboké a velká část podzemních prostorů je vyplněna náplavy /sedimenty/. Speleologové zde registrují 309 jeskyní ve 22 skupinách. Největším systémem jsou Koněpruské jeskyně o délce asi 2050 m. Mnoho malých jeskyní se vytvořilo ve skalách kaňonu Berounky mezi Berounem a Karlštejnem /na seznamu 114/, další skupina je v údolí Loděnice /Kačáku/ u Loděnic /45 jeskyní/. Nejhlubší jeskyně v Čechách jsou v lomu Čeřinka u Bubovic a to Arnoldka, dlouhá 350 m a hluboká 104 m, a Palachova jeskyně hluboká 78 m. Skupiny drobných jeskyní byly nalezeny v bývalých lomech a štolách na Mořině. Jeskyně jsou i přímo v Praze v Radotínském a Prokopském údolí. I jinde v Čechách a na Moravě je celé řada krasových oblastí s jeskyněmi.

Např. Chýnovská jeskyně na Tábořsku má délku 1170 m. V povodí Kamenice v severních Čechách jsou veřejnosti přístupné Bozkovské dolomitové jeskyně o délce 1040 m. U Hranic na Moravě je nejhlubší propast

9. Schematické znázornění tvarů krasového území.

A - pahorkatinný reliéf na nekrasových horninách, B - krasové území budované vápenci. 1 - slepé údolí, 2 - ponor, 3 - závrt, 4 - škrapy, 5 - propast, 6 - říčný závrt, 7 - senilní jeskynní úroveň, 8 - aktivní jeskynní úroveň, 9 - komin, 10 - sutový kužel. 11 - podzemní tok, 12 - krasové údolí kaňonovitého

v Česku zv. Hranická, 244 m hluboká. Veřejnosti jsou přístupné i Mladečské jeskyně dlouhé 1080 m a několika patrové 3500 m dlouhé Javoříčské jeskyně. Dále jsou to Zbrašovské aragonitové jeskyně nedaleko Teplic nad Bečvou. Podle novější statistiky /Hromas 1999/ je v Česku 1771 krasových jeskyní a propastí, z toho nejvíc v Moravském krasu /1062/.

V České křídové pánvi jsou stovky pseudokrasových jeskyní v křídových pískovcích Děčínských stěn, Klokočských skal, Českého ráje, Adršbažských a Teplických skal a Broumovských stěn. V Broumovských stěnách byl v roce 2008 odkryt celý systém těchto jeskyní. V jejich centrální části byl odkryt velmi rozsáhlý až 105 m hluboký systém "Posejdon", kde jsou největší jeskyně v pískovcích, ale též několika patrové prostory a širší pukliny s tzv. „kořenovými stalagnity“ prorůstání kořínků do jeskyní. Pískovcový pseudokras je ztracený svět, který nikdo nečekal.

Novější statistika /Hromas 1999/ říká, že v Česku je celkem 456 pseudokrasových jeskyní a propastí, z čehož většina, asi 333, je v křídových sedimentárních horninách Českého masivu.

Karel Melichar

Literatura:

Kolektiv autorů: Jeskyně a propasti v Československu, Academia Praha 1981

Sága rodu Ringhofferů – před 100 lety zemřel průmyslník František Ringhoffer III.

Již před 240 lety, v roce 1769, přišel do Prahy nejstarší známý předek rodu Ringhofferů, vyučený vídeňský kotlář, který zde založil firmu na výrobu kotlů. Tu po něm přebрал jeho syn Josef. Ten dál velice úspěšně firmu rozšiřoval a přeměnil na továrnu, kde se vyráběly především varné nádoby pro pivovary a lihovary. Tato činnost mu vynesla i titul „c. a k. Dvorní mistr kotlářský“.

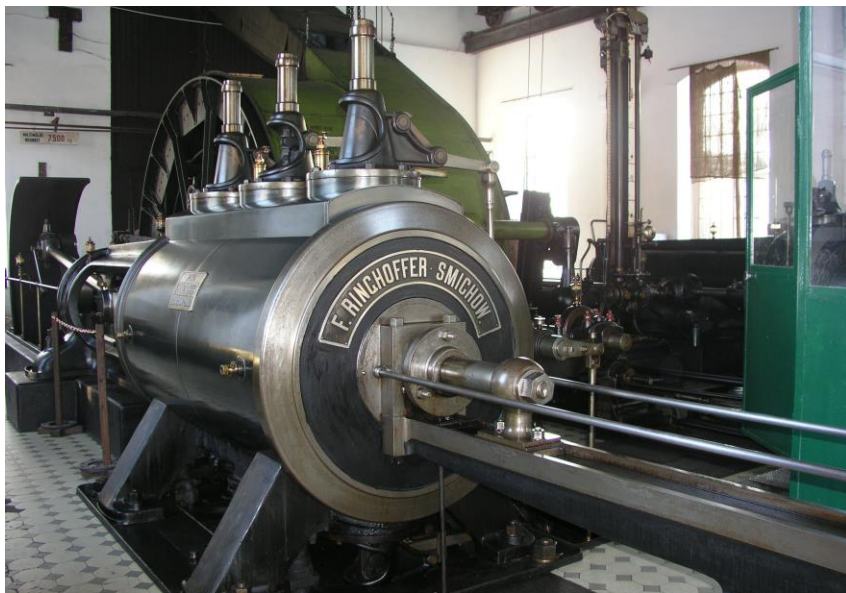
Po otcově smrti v roce 1854 převzal firmu Josefův syn František zvaný II. Vyučený kotlář se zkušenostmi z předních průmyslových podniků západní Evropy, kde působil, přebрал rodinný podnik se záměrem udělat z lokální výroby kotlů základ velkolepého podnikatelského impéria. Nejdříve přemístil výrobu do nových prostor na okraji města a poté začal skupovat pozemky na Smíchově, kde postupně vybudoval jeden z největších českých strojírenských podniků.

František Ringhoffer II. velice přesně odhadl, kam se ubírá technický rozvoj, že druhá polovina 19. století je především ve znamení železnice a tímto směrem orientoval výrobu ve svém podniku. První nákladní vagon byl vyroben již v roce 1854, první lokomotivní tendr roku 1857 a první osobní vůz vyrobila smíchovská firma roku 1863. Roku 1870 vyrobila firma také první osobní výtah v českých zemích na zámku v Zákupích. Jako jeden z prvních založil František Ringhoffer II. v roce 1854 pro své dělníky nemocenské pojištění a v roce 1870 penzijní fond.

František Ringhoffer II. byl za své zásluhy povýšen císařem do šlechtického stavu a vyznamenán Řádem železné koruny. Umírá roku 1873, kdy byla firma na vrcholu a podnik přebрал nejstarší z jeho tří synů, František Ringhoffer III. František Ringhoffer III. se narodil 22. listopadu 1844, vystudoval vojenskou akademii a stal se armádním důstojníkem. Do vedení firmy vstoupil až v roce 1873. Úspěšně překonal nastupující ekonomickou krizi a dále modernizoval strojírenskou výrobu. Za jeho působení v podniku se nejvíce rozvinula výroba osobních a nákladních vagonů a v letech 1874 – 1880 jich továrna vyvezla 4 500. V roce 1891 vyrobila salonní vůz pro rakouského císaře, v dalších letech pro rumunského krále a tureckého pašu, dále jídelní vozy pro belgickou společnost Wagons - Lits, vagony petřínské lanovky a mnoho dalšího. Roku 1897 začala firma vyrábět tramvaje, ale vyráběly se i součásti parních strojů, kompresory, důlní stroje, zařízení lihovarů, pivovarů, cukrovarů a další technika. V prosinci 1874 byla také uvařena první várka piva ve „strojním pivovaru“ Velké Popovice. Ringhofferovy závody se staly jedním z největších průmyslových podniků v Rakousku - Uhersku. František Ringhoffer III. zemřel 23. 7. 1909.

Firmu převzal jeho syn František Ringhoffer IV. V roce 1911 se firma stala akciovou společností Ringhofferovy závody a během 1. světové války

Těžní stroj Ringhoffer na Dole Mayrau, foto: D. Šubrtová

vyrobila 20 tisíc vagonů. Později koupila autodílnu v Kopřivnici a název byl změněn na Ringhoffer – Tatra. Postupně byly ovládnuty i další vagonky v ČSR a firma se stala největším výrobcem vagonů na světě.

Po znárodnění v roce 1945 se postupně proměnila na Vagonka Tatra Smíchov a ČKD Tatra Smíchov, pozdějšího velmi úspěšného výrobce lokomotiv, vagonů a zejména tramvají. V letech 1949 až 1950 byl na Smíchově vyroben i poslední salonní vůz určený pro J. V. Stalina. V roce 1963 se Vagonka Tatra Smíchov stala součástí výrobně hospodářské jednotky ČKD Praha. Roku 1988 se výroba přestěhovala ze Smíchova do nové továrny ve Zličíně a unikátní smíchovský areál byl později téměř bezzbytku zničen.

S výrobky firmy Ringhoffer se můžeme setkat ještě v dnešní době a je stále na co se dívat, o čemž svědčí i dosud funkční těžní stroj v hornickém skanzenu na Dole Mayrau ve Vinařicích, vyrobený firmou F. Ringoffer v roce 1905.

Jaroslav Grubner

Literatura:

Novák J. A.: František Ringoffer II, z kottláře baronem, HN 15. 2. 2008

Zakladatel novodobé muzejní tradice v Kladně Antonín Sládeček

V roce 2009 si kladenské muzeum připomíná dvě významná výročí. Před 110 lety v roce 1899 se v souvislosti s bouráním starého kladenského kostela Nanebevzetí Panny Marie zrodila myšlenka na založení muzea, v němž by byly uloženy obrazy, sochy a další předměty, které už neměly být v chrámové novostavbě využity. A zároveň uplynulo i 75 let od úmrtí řídicího učitele Antonína Sládečka, který od dvacátých let 20. století usiloval o umístění muzejních sbírek a o jejich důstojné vystavení v kladenském zámku, který město Kladno získalo v rámci pozemkové reformy od řádu benediktinů.

Ve Stráži Svobody z března 1936 se v článku připomínajícím podíl Antonína Sládečka na zpřístupnění muzejních sbírek v kladenském zámku dočteme toto: *„Dlouho se zasazoval houževnatě o uvolnění místnosti v zámku, aby muzeum mohlo býti rozšířeno, žel že marně. Při každé návštěvě na radnici žádal o uvolnění místnosti pro muzeum, leč jeho hlas zůstal hlasem volajícího na poušti - nebylo mu vyhověno. Byl utěšován pouze sliby, a to tak dlouho, až zahořkl a hodlal se vzdáti celé činnosti v muzeu. Kdo znal pana ředitele, pochopí, že jen velmi kruté zklamání mohlo ho donutit k tomuto odhodlání, neboť s muzeem srostl a věnoval mu s láskou jako pensista všechnen svůj čas, všechny své bohaté vědomosti a zkušenosti.“* Jak je vidět, ani v první polovině 20. století to muzea a jejich správci neměli snadné.

Připomeňme si proto alespoň stručně, kdo Antonín Sládeček byl a co pro kladenské muzeum znamenal. Narodil se 18. prosince 1859 v učitelské rodině v městě Dobruvice na Mladoboleslavsku a ve svém rodišti také vystudoval obecnou školu a poté měšťanku v Mladé Boleslavi. Po maturitě na vyšší reálce v Praze vystudoval polytechnický institut a v září roku 1882 nastoupil v Kladně jako podučitel na chlapecké škole. S výjimkou krátkého vyučování na měšťanské škole na Smíchově v roce 1885 učil po celých 43 let na kladenských školách, od roku 1913 až do odchodu do penze v roce 1925 byl ředitelem 2. měšťanské chlapecké školy a zároveň i správcem řemeslnické a živnostenské školy.

Už při středoškolských studiích se zabýval minulostí svého rodného města a tento svůj zájem završil více než pětisetstránkovou knihou Paměti města Dobruvice a jeho okolí vydanou v posledním roce 19. století. O historii Kladna, bohužel, nic takového nevydal. I když využil dokumentů ze starého zámeckého archivu k sepsání Obrázků z Kladna, zůstal tento text jen v rukopise. A několik drobnějších historických prací je rozeseto v regionálních časopisech, v Časopise přátel starožitností českých, Malém čtenáři a některých pražských denících.

Po penzionování Antonín Sládeček soustředil svůj zájem o historii na vybudování muzea, které by odpovídalo hospodářskému významu města

*Antonín Sládeček.
Z fotoarchivu SVMK.*

Kladna v nově vzniklém československém státě. Jak už jsem uvedl, neúnavně docházel na radnici a přesvědčoval vedení města, aby v kladenském zámku vedle městského archivu a knihovny vytvořilo důstojné podmínky i pro muzeum. Dostal sice řadu slibů, ale – jak se říká – skutek utek'. Nakolik ho tento stav trápil si můžeme uvědomit při čtení výše uvedeného článku v Stráži Svobody.

Naštěstí pro kladenské muzeum i kulturymilovnou kladenskou veřejnost těmto depresím nepodlehl a jeho snaha o získání prostor pro muzeum v zámku byla korunována úspěchem. Kromě uspořádání a inventování několika tisíc listin z vrchnostenského archivu se věnoval především pořádání numizmatické sbírky. Kromě starých mincí, jako byla například sbírka antických mincí od prof. Walda, založil i sbírku nových běžných mincí, které sám kupoval v bankách, sháněl po vyslanectvích v Praze a po svých známých. Zasloužil se ale i o rozšíření sbírek o předměty dokumentující průmyslový rozvoj Kladenska, mimo jiné obdržel od synů vynálezce tachografu ing. Jana Karlíka jeden jimi vyráběný přístroj, který je dnes umístěn u vstupu do Štoly v kladenském zámku. Předměty pouze

Expozice na chodbě kladenského zámku v roce 1935, na jejímž uspořádání se mohl A. Sládeček podílet. Z fotoarchivu SVMK.

neshromažďoval, ale zapsal je jak do lístkového katalogu, tak i do inventárních knih, které jsou dosud dochovány a dokládají mimo jiné i to, oč byly muzejní sbírky v následujících desetiletích ať už kvůli nevědomosti, nebo záměrně ochuzeny. V inventárních knihách jsou předměty zařazeny do tematických skupin jako např. archeologie (A), numismatika (N), obrazy (O), plastiky (Pl), užitkové předměty (L), varia (U), mineralogie (M), paleontologie (P), mapy (Mp), hudba (H).

Slavnostního otevření muzea pro veřejnost při kladenských výstavních trzích v roce 1935 se však Antonín Sládeček, bohužel, nedočkal. Zemřel 19. srpna 1934 a za účasti mnoha svých žáků, kolegů a zástupců měst Kladna i Dobruvice byl pohřben do rodinné hrobky na kladenském hřbitově. Jeho zásluhy o Městské muzeum byly oceněny tím, že až do druhé poloviny 50. let neslo jeho jméno – Sládečkovo městské muzeum v Kladně.

A když se v roce 2003 po zániku okresních úřadů stal novým zřizovatelem tehdejšího Okresního muzea Kladno Středočeský kraj a mělo dojít ke změně názvu, bylo rozhodnuto, že se do něj opět vrátí jméno Antonína Sládečka. Hlavním důvodem bylo, že Kladenští na tuto významnou

osobnost během půlstoletí zapomněli a na rozdíl od jeho rodného Mladoboleslavska, kde znovu vydali Paměti města Dobrovice, této významné osobnosti, ani jejímu dílu patřičnou pozornost nevěnovali. O čemž svědčí i časté dotazy, kdo že ten Sládeček, podle nějž se muzeum jmenuje, vlastně byl.

Snad tedy alespoň touto krátkou vzpomínkou na tyto dotazy odpovíme. A tak stejně jako v už citované Stráži Svobody je i dnes *„účelem těchto řádků poukázati na to, že první zásluha o úpravu a rozmnožení sbírek kladenského muzea náleží řediteli Sládečkovi, který při tom všem byl tak skromný a nenáročný, že nikdy netoužil po tom, aby byl veřejně vynášen a chválen.“*

Zdeněk Kuchyňka

Literatura:

DRVOLA, Karel: *Příspěvek k historii kladenského muzea. Posel z Budče č. 26, 26. 9. 2009, s. 11-25.*

ROZVOJ KLADENSKÉHO MUZEA. *Stráž Svobody, roč. XVIII. č. 10 ze 7. 3. 1936, s. 1; č. 11 ze 14. 3. 1936, s. 1.*

Ša [ŠVEJDA, Josef]: *Sládečkovo městské museum v Kladně. In: KOS, Josef: Kladno - město dolů a vysokých pecí. Praha 1948, s. 52.*

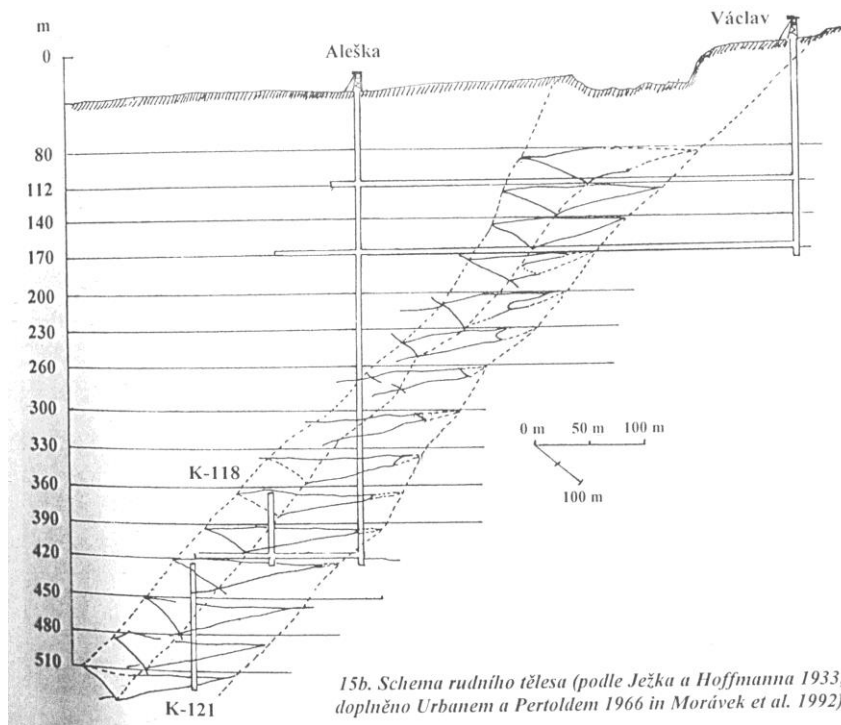
Zlatodůl Roudný na Vlašimsku

Poslední bývalý významný důl na zlato v Čechách. Nachází se v jihovýchodní části středních Čech, na rozhraní středočeského plutonu a tzv. Blanické brázdy, asi 6 km od památné hory Blaníku. První písemné zmínky o hornické těžbě v této oblasti pocházejí z poloviny 14. století /Kamberk, Zlaténka/. Podle Šimáka 1/ se r. 1366 dolovalo zlato v okolí hradu Kámen u Pacova. Z roku 1338, 10. června, je zástavní listina Jana Lucemburského, jíž dal do zástavy doly u Karrenberku /Kamberk/, jednalo se o rýžoviště, Petru Vokovi z Rožmberka. Spojitost mezi vrchem Roudným a rýžovišti v okolí Kamberka, kterou uvádějí někteří autoři může, ale také nemusí být.

Na říčce Blanici jsou četná bývalá rýžoviště, jakož i na jejích přítocích. Četné výskyty zlata v náplavech jsou zvláště k jihu a jihozápadu od roudenského ložiska, tedy proti proudu Blanice, což navozuje domněnku, že zde musela být i jiná primární ložiska zlata v okolí Mladé Vožice. Blanická zlatonosná zóna mezi Louňovicemi pod Blaníkem a Mladou Vožicí se nachází ve střední části tzv. Blanické brázdy. V jihovýchodní části středních Čech byla ještě zóna pacovská a humpolecká. Tato oblast západní části Českomoravské vrchoviny patří vedle oblasti středočeské k hlavním zlatonosným oblastem Čech. V důsledku zániku dolování zlata po husitských válkách nebyla zde od středověku ve většině nalezišť těžba obnovena. Pokusy o obnovu dolování mezi těmito válkami a válkou třicetiletou byly zanedbatelné a bez úspěchu.

V roudenském revíru bylo v druhé polovině 18. století hornické podnikání s úspěchem obnoveno hrabaty z Auerspergů, coby pozemkovým vlastníkem. Těžba však byla omezeného rozsahu a pokročila asi do hloubky 85 m. V provozu zde bylo několik dolů odvodňovaných štolou Marie - Josefa. Za 35 let těžby /1769 - 1804/ bylo do pražské mincovny odvedeno pouze 32,032 kg surového zlata o ryzosti 0,680 v průměru asi 660 g ročně.

Po téměř celé 19. století pak byly doly opuštěny. Teprve koncem 19. století začíná období novodobého zájmu o české zlato. O tento rozkvět dolování v Roudném se zasloužil také geolog František Pošepný a jako základ byla jeho studie z roku 1889. Průzkumné a otvírkové práce začaly v r. 1892. V období 1895 - 1901 bylo vyrobeno 145,2 kg surového zlata při průměrné kovnatosti 9,5 g/t. V roce 1903 doly převzalo anglické těžařstvo. V roce 1904 se Roudný stal největším zlatodolem v Rakousko-Uherské monarchii. Zmodernizovaný těžební závod a úpravna mohly zpracovat přes 100 t rudy denně a přinášet zisky až do 1. světové války. Těžba rychle stoupala z počátečních asi 6 kg měsíčně na 30 kg zlata měsíčně t. j. asi 1 kg denně. Maximálně bylo vyrobeno v roce 1913 492,7 kg surového zlata (326,1 kg ryzího zlata), t.j. 4/5 veškeré těžby v Rakousko-Uhersku. V roce 1914 to bylo ještě 311 kg ryzího zlata.

Průměrná kovnatost se pohybovala od 6,2 do 13,7 g/t. Hloubka těžebních prací dosáhla úrovně 450 m. Zlatodůl Roudný získal ve své době pověst nejmodernějšího zlatodolu v Evropě. Během první světové války byl provoz značně omezen a po ní v roce 1922 dočasně zastaven, příčinou byl značný pokles ceny proti nákladům. Cena zlata na domácím trhu dosáhla svého maxima v letech 1918 -1919 a pak klesla v roce 1922 na polovinu a v roce 1931 na třetinu. To byl již závod mimo provoz.

V roce 1924 začala správa dolu na vlastní účet razit československé zlaté dukáty. V roce 1928 (10. výročí samostatnosti republiky) vydávají jubilejní hornické medaile sv. Prokopa a v roce 1929 i Svatováclavské jubilejní medaile.

Nepříjemnou vlastností ložiska byla nepravidelná zlatonosnost. Nejstálější zlatonosnost se pohybovala v rozmezí 4 - 25 g/t. Nebyly však vzácné ani extrémní, 1000 g/t, naopak v nevelké vzdálenosti jen několik málo g/t. Hlavní podíl měly rudy s jemně rozptýleným zlatem. Zlatodůl byl otevřen jamami Václav (asi 170 m hluboká) a Aleška (přes 420 m hloubky). Zlato se

dobývalo v hloubkách 60 - 420 m. Již v roce 1929 přešel zlatodůl Roudný do rukou francouzsko-belgické společnosti A. Blachona, ale pro nedostatek financí a vlivu světové hospodářské krize byly těžební práce v roce 1930 definitivně zastaveny. Optimistické hodnocení zásob z krizových let 1930 - 1933 byly spíše obchodního charakteru. Koncem 30. let byly činěny pokusy o získání zlata z úpravárenských kalů, kde se předpokládalo, že 11 - 12 % zlata je vázáno v jemných kalech, které nebylo možno v úpravně získat.

V roce 1938 projevil o roudenský důl zájem československý stát, který tak chtěl řešit otázku práce pro horníky vysídlené z okupovaného pohraničí, ale k realizaci tohoto záměru nedošlo.

V letech 1941 - 1945 prováděla protektorátní zpráva kutacích prací z Příbrami zmáhací a průzkumné práce, na které pak navazoval důlní průzkum po druhé světové válce, který byl ukončen v roce 1956 bez valného výsledku. Trochu sarkasticky možno říci, že se sem „zlato“ spíše dodávalo než aby se získalo. Průzkum ukončený v roce 1956 dosáhl hloubky 510 m. Celkem bylo v Roudném, na jednom z nejbohatších ložisek v Čechách, v letech 1904 - 1930 vytěženo 660,638 t rudy o průměrné kovnatosti 8,86 g/t a vyrobeno 5 770 kg ryzího zlata, t.j.v průměru 213,7 kg ročně. Podle dochovaných zpráv bylo v této oblasti od poloviny 18. století vyrobeno 5 878 kg ryzího zlata, tedy naprostá většina v první třetině 20. století.

V letech 1987 - 1990 proběhly nové průzkumy, které měly za cíl zjistit prognózy rud zlata a wolframu v širším okolí bývalého dolu Roudný. Prognózy zásob zlata jsou dnes po přehodnocení starých údajů a vyhodnocení nových prací, stanoveny na 25 - 30 tun ryzího zlata. (Komínek E., Geofond Praha. 1990)

Z důvodů možného narušení krajiny se však s průzkumem a případnou těžbou v nejbližším období nepočítá.

Karel Melichar

Literatura :

Šimák, J. V. : Středověká kolonizace v zemích českých, Praha 1938

Libochlebský, Jiří : K těžbě zlata v jihovýchodních Čechách, IN.: studie z dějin hornictví č. 10 - NTM Praha 1980

Zemek, Václav : Zlatodůl Roudný u Vlašimi

5. samostatná příloha časopisu "Pod Blaníkem" z roku 2001

Důl Theodor

V minulém čísle našeho Zpravodaje jsme našim čtenářům přiblížili historii Dolu Michael, který by v letošním roce oslavil 155 let od zahájení těžby, v tomto čísle se budeme věnovat popisu dolu, který byl v číslování dolů Společnosti státní dráhy označován číslem VIII. – Dolu Theodor.

Ke konci roku 1892, po návrhu Vrchní horní správy v Brandýsku, se rozhodlo ředitelství společnosti STEG založit mezi Dolem Ronna a obcí Olšany nový důl, jehož těžba měla přispět k povznesení upadající těžby na ostatních dolech společnosti. Do založení nového dolu byly vkládány velké naděje a odpovídaly přesvědčení vedoucích představitelů STEG, že budoucnost uhelného podnikání leží na východě revíru. Pro určení místa založení nového dolu byla, na základě smlouvy mezi STEG a společností Buštěhradské dráhy, ražena z Dolu Ferdinand ve Cvrčovicích průzkumná chodba směrem k budoucímu dolu. Ražba této průzkumné chodby byla zahájena 24. 5. 1893 a ukončena byla dnem 1. 3. 1895. Kromě toho byl prováděn na místě určeném pro založení dolu vrtný průzkum. Vrtné práce byly v době od 24. 4. 1895 prováděny firmou Eisenecker Breslau a po několika nehodách byly ukončeny 31. 1. 1897, kdy bylo dosaženo předepsané hloubky.

Dne 1. 7. 1897 bylo hloubení nového dolu oznámeno báňskému úřadu a vlastní práce na hloubení byly zahájeny za přítomnosti pozvaných báňských úředníků, hostů ze sousedních dolů PŽS a Buštěhradské dráhy a závodních inženýrů z ostatních dolů společnosti STEG, dne 8. 7. 1897. Nová jáma byla založena ve vzdálenosti přibližně 100 m od provedeného průzkumného vrtu. Současně s hloubením probíhala výstavba prozatímních budov a strojového povrchového zařízení pro hloubení. Původní těžní věž byla dřevěná a na jejím vrcholu byly umístěné lanovnice a kladky pro zavěšení a spouštění prozatímních šachetních pump. Odvodňování bylo prováděno za pomoci dvou zavěšených pump, které byly poháněny vahadlovým strojem. Vahadlový stroj byl vyroben v roce 1842 a používán při hloubení několika dolů, naposledy při hloubení Dolu Ronna.

Hloubení dolu bylo dokončeno 14. 9. 1900, kdy bylo v hloubce 325,8 m založeno náraziště I. patra. Později, v letech 1909 – 1910, byla jáma prohloubena až na hloubku 490,1 m, kde bylo zřízeno náraziště II. patra. Jáma Dolu Theodor byla hloubena jako kruhová o světlém průměru 4,9 m a vyzděna byla cihlami spojenými cementovou maltou. Jámový profil byl rozdělen na těžní oddělení, jižní oddělení sloužilo jako větrní oddělení, severní oddělení pak sloužilo jako oddělení lezní a technologické. Větrní oddělení bylo od těžního oddělení odděleno do sebe zapadajícími, vzájemně snýtovanými fošnami. Větrání ovšem v počátcích hloubení bylo prováděno větracím komínem, který byl připojen na komín parních kotlů. Elektrický

Dùl Theodor. Z fotoarchivu SVMK.

Dùl Theodor, elektrárna, archiv J. Müller.

ventilátor pro větrání dolu byl zde instalován až ve třetím čtvrtletí roku 1902 a zajišťoval výkon 1000 m³ za minutu. Potřebnou páru pro pohon strojů dodávalo původně pět kotlů, přenesených sem z již uzavřeného Dolu Průhon.

S výstavbou definitivní kotelny bylo započato v roce 1899 a tato byla v několika dalších letech postupně rozšiřována, zejména pro potřeby nově zřízené sousední elektrárny, takže v roce 1914 bylo v kotelně umístěno 16 kotlů. Komín kotelny byl vysoký 85 m. Slavnostní křest dolu byl proveden 16.10.1901 a důl byl pojmenován po tehdejším prezidentovi správní rady Společnosti státní dráhy a guvernérovi pozemkového ústavu ve Vídni, rytíři Theodoru z Taussigů. S těžbou uhlí bylo započato pak dnem 19. 2. 1902. Téhož roku pak byla na dole instalována nová, 23 m vysoká, ocelová těžní věž. V září roku 1908 byla na dole dokončena montáž jednoduché třídičky, přenesené sem z Dolu Ronna, kde byla postavena nová úpravna uhlí.

Tato třídička byla na dole v provozu až do roku 1912. Od tohoto roku byla těžba z dolu dopravována na Důl Ronna za pomoci nově postavené visuté lanovky, dlouhé 1350 m, kde byla v rámci koncentračního programu podrobena úpravě a nakládce do vagonů. Vedle suché třídičky uhlí bylo v srpnu 1908 zavedeno na popud vrchního správce Wunderlicha pneumatické oddělování uhelného prachu se současným tříděním na děrovacích pásech, po čemž následovalo teprve praní určitých druhů uhlí, ovšem bez valného výsledku. Velkou starostí společnosti STEG byla nedostatečná možnost odbytu uhelného mouru o velikosti zrna do 6 mm. V občasných periodách se proto hromadily na nádvořích jednotlivých dolů obrovské haldy tohoto druhu uhlí. Při třídícím procesu takto odpadalo plných 33 % uvedeného paliva. V tehdejších svízelných podmínkách učinila německá firma Melhardt & spol. společnosti STEG velmi výhodnou nabídku na využití uhlí neprodejných mouru.

Na dole Theodor byla proto vybudována briketárna, která vyráběla brikety ve třech různých velikostech. Jako pojídla bylo používáno kamenouhelné smůly. Vzhledem k nedostatečnému odbytu briket však společnost v roce 1910 zkrachovala a veškeré budovy briketárny včetně celého strojního zařízení převzala společnost STEG do svého majetku. Po převzetí briketárny bylo zamýšleno obnovit její provoz, ale vzhledem k velké spotřebě drahé kamenouhelné smůly byla výroba jako nerentabilní zastavena. Rovněž na Dole Ronna byla postavena briketárna na využití uhlí, ale i zde po několikaletém namáhavém a finančně velmi náročném vyrábění briket byla i tato výroba zastavena. Na Dole Theodor byla vybudována první elektrárna v kladenském kraji, která vyráběla třífázový elektrický proud vysokého napětí. Aby bylo využito ohromné množství popela vyváženého denně od topenišť parních kotlů zdejší elektrárny, byla zde na přelomu roku 1929 - 1930 postavena cihelna k výrobě struskopopelových cihel. Po převzetí společnosti STEG do majetku Pražské železářské společnosti roku 1936 byla tato cihelna zrušena, jelikož

Dùl Theodor, archiv autora

v určitém smyslu představovala konkurenci dobře zavedené a výkonné struskové cihelně v Kladně patřící společnosti PŽS.

S těžbou na zdejším dole bylo započato dnem 19. 2. 1902 a výše roční těžby z počátku utěšeně stoupala. V roce 1908 pak bylo dosaženo maximální těžby ve výši 185 100 tun. Po tomto roce těžba sice nerovnoměrně, ale postupně klesala a v posledních letech provozu zde bylo vytěženo: v roce 1932 - 94 070 tun, v roce 1933 - 58 310 tun, v roce 1934 - 38 770 tun. Když bylo v lednu vytěženo jen 920 tun uhlí, provoz dolu byl k 1. 2. 1935 ukončen.

Za celou dobu provozu, tj. 33 roků, zde bylo vytěženo celkem 4 239 300 tun uhlí, což představuje průměrně 121 630,2 tun ročně. Důl Theodor byl nejvýchodněji položený důl v Kladenské pánvi a rozhodně nesplnil očekávání, které od něj očekávalo vedení Společnosti státní dráhy. Po uzavření tohoto dolu byl už jen krůček ke sloučení se společností PŽS, ke kterému nakonec došlo v roce 1936.

Ing. Vlastimil Neliba

85. výročí nehody na Dole Gabriela

V letošním roce, konkrétně 12. dubna, jsme si připomněli již 85. výročí tragické události na Dole Gabriela, kdy při výbuchu v uzavřeném požářišti zahynulo 15 horníků. Další výbuch v následujícím dni pak znamenal katastrofu pro celý důl a vedl k jeho uzavření.

Důl Gabriela, který byl po první světové válce největším dolem Ostravsko – karvinského revíru, byl založen v roce 1852 hrabětem Zdeňkem ze Žerotína a své jméno dostal po manželce zakladatele. Jednalo se o první hlubinný důl v karvinské části revíru. Po řadě nehod (např. v roce 1856 si zde výbuch plynů vyžádal 17 obětí, požár v roce 1859, kdy shořelo i vybavení na povrchu i v jámě) majitelé důl opustili a opětovně provoz zde byl obnoven až v roce 1864, kdy důl zakoupil těšínský arcivévoda Albrecht Rudolf Rakouský. V době nehody důl vlastnila Báňská a hutní společnost v Brně. Rok před nehodou zde bylo dosaženo roční těžby 480 070 tun. V roce 1947 byl důl přejmenován na Důl UNRA, po roce 1950 na Důl Mír a v roce 1958 byl jako závod přičleněn k Dolu 1. Máj (nyní Důl Darkov).

V době nehody bylo důlní pole o rozloze 200 hektarů otevřeno pěti jamami, a to těžní jamou č. I, těžní jamou č. II, strojní jamou a výdušnými jamami č. 1 a 2. Těžní jámy č. I, II a strojní jáma byly centrálně umístěné, jámy výdušné byly umístěny diagonálně. Hloubka jam se pohybovala mezi 340 m (jáma těžní č. II a výdušné jámy č. 1 a 2) a 400 m (jáma těžní č. I a jáma strojní). Důlní zásoby byly otevřeny třemi patry, a to patrem 4 (hloubka 280 m), patrem 5 (hloubka 340 m) a patrem 6 v hloubce 400 m a byly dobývány sloje č. 24, 26, 28, 29, 31 a 32. Důl patřil k velmi plynujícím, dobývané uhlí se vyznačovalo značným sklonem k samovznícení a obsahovalo až 30% prchavých látek. Dobývání slojí bylo prováděno pilířováním na zával, pouze ve sloji č. 24 a v části sloje č. 32 bylo uhlí dobýváno stěnováním. Vzhledem ke značnému vývinu metanu byla trhací práce v uhlí zakázána, dovolena byla pouze na překopecích a v přibírkách kamene za předpokladu použití bezpečnostních trhavin.

Dne 11. 4. 1924 byl v ranních hodinách zjištěn zápar ve sloji č. 29. Po ohlášení záparu rozhodl báňský úřad o uzavírce požářiště třemi hráze. Hráze o tloušťce jednoho metru byly dokončeny a uzavřeny 12. 4. v nočních hodinách s tím, že se předpokládalo, že v další směně budou dotěsněny a zesíleny až na tloušťku 2,5 metru. Přibližně v 11.45 dne 12. 4. však došlo v uzavřeném požářišti k výbuchu, který rozmetl nově postavené hráze a zamořil část dolu povýbuchovými zplodinami. V tu dobu se v podzemí nacházelo celkem 537 osob, mezi nimi i členové úřední komise, kteří šli kontrolovat průběh prací na uzavírce požářiště. Výbuchem bylo usmrceno 15 osob pracujících při dokončování hrází a dalších 6 osob bylo zraněno. Ostatní horníci výbuchem zasaženi nebyli. Na pomoc postiženým byla neprodleně vyslána závodní četa záchranářů, která vyprostila dva mrtvé

a z dolu vyvedla šest zraněných. Ostatní postižení byli pohřbeni pod závalem. V odpoledních hodinách přijel na místo nehody vedoucí Ústřední záchranné stanice v Lazích společně se záchranáři sfáral do dolu a bylo rozhodnuto o obnově poškozených hrází.

V ranních hodinách 13. dubna vykazoval odebraný vzorek ovzduší 4,4% metanu a 0,085% oxidu uhelnatého. U výdušné jámy č. 2 na 4. patře byl zaznamenán hustý, černý kouř a vše nasvědčovalo tomu, že došlo ke vznícení výdřevy. Teplota ve výdušné jámě č. 2 stoupala a nakonec musel být odstaven z provozu důlní ventilátor, neboť jeho zahřáté lopatky se počaly zadírat. Po domluvě s báňským úřadem byl zastaven i ventilátor na výdušné jámě č. 1, uzavřeny jámové poklopy na vtažných jamách a sací kanály na jamách výdušných. Poté bylo rozhodnuto nechat provětrat důl přírodním větráním a oddělit východní pole od západního devíti uzavíracími hrázení. Jámové poklopy a sací kanály byly proto znovu otevřeny. Podle některých zdrojů bylo rozhodnuto i spuštění záložního ventilátoru nevýdušné jámě č. 2. Přibližně ve 14.10 vyrazil z vtažné jámy č. II sloup ohně a kouře do výšky 350 m a detonaci bylo slyšet v okruhu několika kilometrů. Intenzita výbuchu byla taková, že ocelová, 35 m vysoká těžní věž byla povalena a celá jámová budova rozmetána. Hořící trosky se rozlétly až do vzdálenosti jednoho kilometru od jámy a letícími troskami bylo poraněno osm pracovníků na povrchu dolu.

Další škody způsobila tlaková vlna na budovách kotelny, strojovny a třídírny. Těžní jáma č. I, strojní jáma a výdušné jámy byly poškozeny jen málo. V blízké obci byly poškozeny střechy a rozbitá okna. Po několika hodinách od exploze padlo rozhodnutí o uzavření všech pěti jam požárními poklopy. Jako první byla uzavřena těžní jáma č. II, pak strojní jáma, těžní jáma č. I a na konec obě výdušné jámy. Během čtyř dnů byly práce dokončeny a 17. dubna kolem poledne byly zastaveny i hlavní ventilátory. Již během uzavírání jam došlo k deseti až dvanácti malým výbuchům. K největšímu výbuchu došlo asi hodinu po uzavření dolu a následovaly další zhruba v hodinových intervalech. Některé z těchto výbuchů narušilo poval výdušné jámy č. 2, který byl ihned opraven. Teprve další den byla zaznamenána poslední, 24. exploze po uzavření dolu.

Podrobný plán na asanaci uzavřeného podzemí dolu byl schválen báňským úřadem, který si k tomu přizval komisi báňských znalců. Bylo rozhodnuto o proniknutí do dolu přes těžní jámu č. I a v dýchacích přístrojích uzavřít pěti hrázení překopy vedoucí ze čtvrtého a pátého patra. O šestém patře se předpokládalo, že při vysokém denním přítoku vod bude již zatopeno. Dále bylo rozhodnuto o umístění malého ventilátoru na strojní jámě a vytvořit tak větrní spojení s jamami č. I a II. Na ústřední záchrannou stanici bylo vysláno na výcvik přes 70 pracovníků a dále bylo zakoupeno 60 nových dýchacích přístrojů Dräger. Nad uzavíracím povalem jámy č. I byla postavena průniková komora a byli uvučveni pracovníci pro její obsluhu. Vlastní asanace byly započaty 20. července. První průzkum jámy se uskutečnil 23. 7. kdy do dolu sfárali první tři záchranáři. V kleci sjeli až do

hloubky 326 metrů, kde narazili na překážku. Současně zjistili, že náraziště 4. patra ani výztuž a výstroj jámy není vážněji poškozena. Následovaly další průzkumy a příprava stavby uzavíracích hrází. Na překopech od náraziště byly nalezeny značné škody a stavba uzavíracích hrází vyžadovala značné úsilí. Po dosažení hloubky 337 metrů pak bylo s pomocí žebříku dosaženo i úrovně 5. patra. Zde byly v nárazišti zjištěny mnohem rozsáhlejší škody způsobené tlakovou vlnou. Klec na úroveň 5. patra bylo možno sjet až 16. srpna.

Dne 29. 8. bylo obnoveno průchodní větrání až po základny na 4. a 5. patře a spuštěn nově instalovaný ventilátor na jámě strojní. Větrní základna byla provětrávána a obsah metanu se v dílech snížil na 1%. Vlivem poškození zdíva v hloubce 133 metrů však docházelo k přísávání a obsah metanu ve výdušném proudu vodní jámy se pohyboval kolem 3 – 4%. Nežádoucí průtahy byly zaznamenány také na hrázích v dole. Nakonec byla na ventilátor napojena těžní jáma č. II a jáma strojní byla na úrovni 4. patra zazděna. Další práce byly směřovány k zúžení okruhu uzavřených důlních děl a byly prováděny v šesti etapách. Současně s průběhem prací v podzemí byly prováděny i sanační práce na povrchu. Postupně byly odklizeny trosky budovy měřičtví, jámové budovy těžní jámy č. I a II a chladič věže. Nejobtížnější bylo odstranění zborcené těžní věže jámy č. II. Z ostatních budov byly odstraněny poškozené části a byly zřízeny provizorní střechy a přístřešky. Sanační práce na povrchu dolu byly dokončeny postavením nové těžní věže v červnu 1925.

Katastrofa na Dole Gabriela přinesla řadu nových poznatků a zkušeností jak v taktice záchrannářských prací, tak i v oblasti bezpečnosti práce, zejména pak v protivybuchové prevenci.

Již v roce 1926 zamýšlelo Báňské hejtmanství v Brně zavést v celém Ostravsko – karvinském revíru povinné poprašování kamenným prachem, neboť zkoušky uhelného prachu prokázaly schopnost všech prachů ze slojí OKR způsobit a přenášet exploze. Nový předpis o poprašování byl vydán jako Nařízení č. 1281 Báňského hejtmanství v Brně 14. 2. 1928 a do konce třetího decennia bylo na tehdejších 24 závodech OKR poprašeno přes 706 km chodeb a postaveno 826 prachových uzávěr.

Při řešení této havárie bylo poprvé v Ostravsko – karvinském revíru přistoupeno k uzavření celého dolu utěsněnými poklopy. Do té doby se podobné havárie řešily zaplavením vodou nebo zásypem jámy. Rovněž poprvé byly použity průnikové komory na povrchu.

V průběhu sanačních prací došlo také ke dvěma smrtelným úrazům záchrannářů.

Ing. Vlastimil Neliba

Použitá literatura:

Makarius R., Memento důlních nehod v českém hornictví

Adamus A., Gabriela před sedmdesáti lety, časopis Záchranář 9/1994

SPOLEČNOST GEOINDUSTRIE představuje své Středisko Velký Osek - SERVIS

Společnost GEOINDUSTRIE s.r.o. se zabývá převážně činností v oboru speciálního zakládání staveb a jen velmi těžko by se obešla bez svého servisního střediska.

Toto středisko bylo vybudováno v bývalém areálu Vodních staveb a.s. nedaleko Kolína. Za dobu 8 let prodělal areál velké změny, ať už se jedná o kompletní sanaci hlavní kancelářské budovy, vybavení dílen, přestavbu a vybudování nových kancelářských prostor, až po novou infrastrukturu v celém areálu.

Areál na první pohled vůbec spíše připomíná park plný zeleně a stromů než armovnu, servis a sklady. Na zeleň a vůbec na ekologické chování je v areálu kladen velký důraz, a to nejen z důvodu nutnosti udržovat životní prostředí pro další generace, ale i pro to, aby se zde zaměstnanci necítili jako v továrně, kterou ve své vlastní podstatě jsme. Naším hlavním úkolem je zajišťovat servis strojů a zařízení. Jde o vrtné stroje jako jsou například soupravy značek BAUER, SOILMEC, CASSAGRANDE, KLEMM, jakož i o kompresory a elektrocentrály ATLAS COPCO a INGERSOLL, či vozidla TATRA, MERCEDES, FORD a ŠKODA.

Naši vyškolení zaměstnanci s dlouholetou praxí si poradí s opravami injektážích čerpadel, domíchávačů, obturátorů a v případě potřeby dokáží i výrobu nových komponentů do těchto strojů. Některé stroje vyrobíme přímo na míru, popřípadě je upravujeme pro konkrétní potřeby staveb. Provádíme veškeré opravy souprav a vrtného nářadí včetně generálních. Naši mechanici provádějí veškeré práce a kontroly v dílnách vybavených na nejvyšší úrovni nebo při poruchách přímo na stavbách, kam dojíždějí vybaveným servisním vozidlem Ford Tranzit Conect.

Pravidelné kontroly a revize na všech využívaných strojích a jejich evidenci je samozřejmostí, neboť celá společnost využívá systém řízené kontroly jakosti ISO 9002.

Dalším neméně důležitým úkolem střediska SERVISU je příprava a výroba komponentů pro vlastní činnost společnosti, a to jak pro:

Středisko pilot

- výroba armokošů a hlavic
- výroba výztuže do pasů
- výroba zápor a provádění výdřevy

Středisko mikropilot

- výroba mikrozápor
- výroba mikropilot
- výroba tyčových kotev (dočasných i trvalých DW 26,5 nebo DW 32)
- výroba roznášecích desek a hlavic MP
- výroba převázek (svařence nebo larseny III)

Ať už se jedná o výrobu armokošů a hlavic v naší armovně nebo o výrobu přímo na stavbě, naši železáři odvádí kvalitní práci i v těch nejtěžších klimatických podmínkách.

Vyrobené mikropiloty, zápory, tyčové kotvy a i ostatní výrobky jsou vždy vyrobeny v požadovaném množství a kvalitě. Samozřejmostí je i doložení všech nutných dokladů, ať se jedná o certifikát o shodě, atest, popřípadě jiného potvrzení, jako jsou například svářečí průkazy.

Středisko servisu sjednává školení k získávání nezbytných průkazů pro výkon naší činnosti jako jsou: průkaz řidiče vysokozdvizných vozíků, vazačské, jeřábnické průkazy, průkaz pro práci s motorovou pilou a křovinořezem, strojní průkazy a v neposlední řadě i profesní průkazy řidičů vozidel nad 7,5 tuny a průkaz řidiče odborné způsobilosti.

Samotný areál střediska servisu také slouží k uložení a skladování vrtného nářadí, pažnic, vrtných souprav vozidel a strojního vybavení, které nejsou právě využívány na stavbách. Veškeré strojní i technické vybavení je evidováno na interní půjčovně, která zajišťuje opravy, údržbu a včasné dodání požadovaného vybavení na stavbu a jeho kompletní vrácení zpět na středisko servisu.

O převozy souprav, strojů a vybavení se stará samostatný úsek dopravy, který zajišťuje přepravu vlastními vozy, popřípadě zajišťuje přepravu nájemnými dopravci, zejména při nadměrných nákladech nad 40 tun.

Nedílnou součástí střediska je sklad ochranných pracovních pomůcek, náhradních dílů a dalšího nezbytného vybavení, jako jsou sklady olejů, maziv a sklady technických plynů.

Na servisním středisku ve Velkém Oseku prostě najdete vše, co je potřeba pro bezchybný a hlavně bezporuchový chod společnosti GEOINDUSTRIE s.r.o.

Petr Urban
vedoucí střediska - servis

K výročí hornických expozic v NTM Praha (3)

Rudný důl v NTM. Prezentační aktivity hornického oddělení a jeho pracovníků v NTM Praha od jeho vzniku po roce 1950 do uzavření expozice hornictví v roce 2005

Bohatá a plodná činnost hornického oddělení se rozvíjela již od počátku jeho existence v NTM hned při založení muzea. Po druhé světové válce se velkou měrou o to zasloužil dlouholetý vedoucí oddělení hornictví PhDr. Jiří Majer (tehdy II. sbírkové oddělení), se zrodem pak hornického oddělení a speciální uhelné, později rudné hornické expozice¹⁾. Řídil pracovní tým, tvořil projekt a vedl i diskuse o vhodné prezentaci této druhé části stavby. Aktivitám týmu předcházely studijní cesty po rudných dolech. Jezdilo se do Příbrami, Krušné Hory, do Nučic i na Slovensko. Autoři poznali hornické expozice především v Mnichově, Vídní a v Londýně. Výsledkem těchto aktivit byl v konečné fázi v NTM na základě téměř autentické projekce věrný a specifický obraz našich rudných dolů. Podobnost muzejních interiérů s doly skutečnými léta lákala filmaře k tvorbě různých žánrů.

Expozice

Rudný důl, tak jako uhelný se povedl mimořádně, takže lze nalézt, jeho či podobné scenérie „rudných“ dolů i ve starších českých i slovenských filmových dokumentech. Nedávno jsem viděl pamětní snímek v televizi o hrací práci v Příbrami z 50. let 20. st., jehož pracoviště máme věrně zobrazené i s rudní žílou v expozici. Též zbytkové pilíře odpovídají filmu z roku 1950 „Vrtanie v rudných baniach“. Dobrou volbou bylo i propojení obou pater rudného dolu pomocí lezného oddělení. Přiblížilo způsob dělení pater, jaké bylo v Nučicích (dva horizonty uhelného dolu jsou odděleny svážnou chodbou).

Hornictví v technickém muzeu i v hospodářství republiky v padesátých letech patřilo mezi přední obory: mělo v socialismu přednostní význam a zpětně se odráželo v muzeu - úměrně k požadavkům a strategické potřebě budovat těžký průmysl ve společnosti lidově demokratických států. Vzácně se shodla specifická hornická muzealita prezentovaných skutečností a potřeby společnosti ve smyslu nejen ideologie, ale skutečného významu oboru, který má od pravěku! Příkladem pochopení této stránky technických dějin může být i kvalita personálního obsazení hornického oddělení. Pro nově vybudované hornické expozice byly určeny funkce zámečníků, elektrikářů – údržbářů, zvláště když některé stroje byly předváděny v chodu a pro skutečně odborný výklad, prvotřídní službu návštěvníkům, byli časem vyškoleni i provádějící lektori, nejen nad skupinami dozírajíc.

Lektori připadající nadbytečným nechápajícím vedením NTM byli po tamním působení dr. Majera připojeni k prezentačnímu oddělení NTM.

Zbytkové pilíře v rudném dole NTM Praha, foto: NTM

Rudný důl s výklopníkem a lokomotivou Metalis, foto: NTM

Někdy byli manipulováni i k jiným službám dozorců, ve smyslu hesla „Budeme šetřit ať to stojí cokoliv“, ovšem odborná spolupráce oddělení s nimi však až do roku 2006 pokračovala, naposled s nezapomenutelným panem Nachtmannem.

Otevření rudného dolu (konec roku 1953) následovalo více než rok po uhelném dole. Bylo spojeno s určitými obtížemi, protože největší investice a záměry byly ve velké míře věnovány uhelnému dole. Vše, jak víme, dopadlo dobře. Oddělení hornictví i expozice začaly fungovat jako téměř bezchybně pracující subjekt muzea. Oddělení se rozrůstalo, počet pracovníků přesahoval číslo 10. Zajímavá expozice byla pro mnohé lidi lákavá.

K hodnocení návštěvnosti dolů se vyjádřil v roce 1954 deník Práce: „Týdenní návštěva kromě neděle je kolem 5000, v neděli průměrně 2 500 návštěvníků, hlavně mládeže“. Tato informace byla s největší pravděpodobností hodně zavádějící. Z praxe ověřené považují tento údaj za technicky nemožný. Realita, ověřená mnou byla v 90. letech 20. st. o řád nižší.²⁾

Dějiny hornictví

Po roce 1950 mělo přední význam samostatné oddělení hornictví. Hovořil jsem o tom a vůbec o uplatnění hornického oboru v muzeu v době blížícího se 50. výročí otevření hornické expozice (r. 2003) v NTM s dr. Jiřím Majerem.¹⁾

Pro organizačního "pavouka" NTM upřednostňoval oddělení, vedoucí k výzkumným aktivitám, v jeho případě na poli montanistiky, které on považoval jako primárnější, významnější. Včetně sbírkotvorné činnosti-samozřejmě! Trochu mě to překvapilo, ovšem jen do doby, než jsem poznal jeho působení v muzeu a jeho cílevědomé a pracovní výzkumné aktivity. Oddělení, které bylo součástí cílevědomého procesu týmu spojeného s desítkami externistů, bylo významným počinem.

S oddělením hornictví, aniž ztrácelo muzejní specifické cíle, spolupracovalo velké množství výzkumných pracovníků zvenčí a zčásti pak přímo v NTM to byla dr. Olga Skalníková, etnografka, i jiní³⁾. Například dr. Jaroslav Kudrnáč (výzkum zlatonosných lokalit), dr. Ladislav Jangl, (nejstarší hornictví, hornický slovník atd.), profesor Jaroslav Kořan (se záběrem od téměř nejstaršího hornictví až po hutnictví atd.), dr. Miloš Zárybnický (výzkum v H. Slavkově, hornické akvizice atd.).

Jmenování všech výzkumných aktivit okolo hornického oboru vyplývající z tohoto montánního hnízda vědy by si však zasloužilo přinejmenším samostatný příspěvek.

K výstavám

Z uskutečněných akcí NTM v předchozích letech, i mimo muzeum můžeme jmenovat: „Výstavu k výročí G. Agricoly“, r. 1955, „Výstavu cínu“ r. 1969, „České stříbro v dějinách“ r. 1971, putovní výstavu „Důlní

Výstava v NTM k výročí G.Agricoli, 1955, foto: NTM.

Putovní výstava NTM - záchránářství 1976, foto: NTM

záchranářství“ r. 1976, byla i na Kladně, putovní výstavu „Báňská technika v průběhu dějin“, určenou rovněž pro zahraničí, r. 1986, byla též i na Kladně a putovní mezinárodní výstavu „Zlatá země Gabreta“, r. 1994. V posledních letech se hornické oddělení podílelo na výstavě důlního záchranářství v polském Zabrze, r. 2006, výstavě modelů a hornictví Krušnohoří v Mostě, r. 2007 a výstavě v Jílovém u Prahy, „Padesát let od ukončení těžby zlata“, r. 2008. **V rozvíjející se síti hornických muzeí v ČSR, ČSSR, ČR mělo NTM nezastupitelnou roli.** Stálo u vzniku muzea v Příbrami, Jílovém a spolupracovalo též při vzniku skanzenu Mayrau, spolupracovalo na expozicích s muzeem v Mostě a vyvíjelo zásadní aktivity pro vznik Technického muzea v Kopistech. V současné době převzala tato i jiná muzea v hornickém muzejnictví „in natur“ v mnohém otěže. V NTM prezentace hornictví dostalo poněkud jiný trend, právě proto, že není specializováno jen na hornický obor. Zda toto moderní směřování bude ke prospěchu věci ukáže čas a prověřeno bude jako pokaždé činitelem nejpovolánějším, a to návštěvníky. Jeden nepopíratelný fakt má pořád zelenou. Sbírkové předměty (ty jsou i v exponátu „umělé doly“), kterých je v oddělení hornictví přes 5 000 kusů, zde zůstávají k dispozici i pro další generace bez ohledu na zvolený způsob uplatnění.

Závěr:

Dá se konstatovat, že období 60. – 80. let 20. stol. bylo ve spojení s NTM Praha zlatým obdobím výzkumu hornictví. Vzniklo zde mnoho odborných publikací, ze kterých badatelé čerpají dodnes. V tomto smyslu mělo a má velký význam pořádání a publikování prací badatelů hornictví na pravidelných prosincových ročních seminářích v NTM. Různorodost, odbornou rozsáhlou a shrnující materiály dokazuje několik ukávek literatury na konci této stati. Některé vzácné tisky byly též na půdě muzea zpracovány a vydány.

K novodobé aktivitě historických tradic, za zcela jiných podmínek a s minimálním personálním obsazením, bohužel, mohu uvést též příklady... K oslavám sv. Barbory se vrátilo NTM napořád, (ve spojení se semináři) a „Skokem přes kůži“ s hornickou hudbou (výjimečně, jen 3x). Po roce 1989 jsme byli v tomto návratu k minulosti jako jedni z prvních, nebo vůbec první, v ČR. Podívejme se nakonec v poznámkovém aparátě už jen na to, jak se utvářela, fungovala a utváří se hornická expozice coby celek. ⁴⁾

Poznámky:

1) On se měl se stát po plodných létech práce v muzeu dokonce i jeho ředitelem. Pro budoucnost mně poskytl cenné informace o sobě, muzeu a o provozu oddělení.

Dr. J. Majer (*1922 – 2007) byl tehdy osloven nadřízenými orgány, aby souhlasil se jmenováním do funkce ředitele NTM Praha. Mělo to však podmínku. Musí prý absolvovat jako vedoucí pracovník VUML (Večerní univerzita marxismu – leninismu). Odpověděl dle jeho, pro mne

reprodukováných slov a přesvědčení. „Pokud Vám pánové nestačí moje tři dokončené vysoké školy k této funkci, tak nemohu být nápomocen.“ Dr. J. Majer měl ve skutečně odborném světě i mimo něj přirozenou autoritu a charisma vědce, který si svých kvalit byl vědomý. Proto si toto mohl dovolit.

Narodil se 25. listopadu 1922 v učitelské rodině v Trnovanech u Teplic. Jeho rodinné kořeny však sahají na Příbramsko, kam se jeho rodiče před druhou světovou válkou přestěhovali. Za války maturoval na gymnáziu v Příbrami a poté byl totálně nasazen v Německu. Za války také ztratil otce, který se jako řídicí učitel v Březových Horách účastnil odboje a byl za to nacisty popraven. Do odbojového hnutí na jaře 1945 se rovněž přihlásil Jiří a stal se členem dobrovolného vojenského oddílu za květnového povstání.

Po válce vystudoval Filozofickou fakultu UK a patřil mezi funkcionáře studentské samosprávy, kteří protestovali proti komunistickému převratu v únoru 1948. Byl proto také vyšetřován Státní bezpečností. V roce 1949 dosáhl doktorátu filozofie, když obhájil disertační práci zaměřenou na dějiny dolování na Příbramsku. To dokládá, že již tehdy byl jeho zájem ovlivněn rodinnou tradicí, neboť jeho dědeček byl horníkem na dole Vojtěch na Březových Horách, kde v roce 1898 tragicky zahynul.

Doktorát filozofie si v roce 1950 doplnil studiem na Státní archivní škole a pro úplnost dodejme, že za šestnáct let nato dosáhl hodnosti kandidáta historických věd. Předtím se však po krátkém působení ve Státním historickém ústavu stal vědeckým pracovníkem Národního technického muzea v Praze a po několika letech vedoucím hornického oddělení tohoto muzea. Tomuto místu pak zůstal věrný až do svého odchodu do penze v roce 1987. Mezitím však vykonal množství velice záslužné práce, která mu přinesla uznání doma i v cizině. Externě působil jako pedagog na brněnské univerzitě, ale též v zahraničí jako lektor vysokých škol v Bulharsku, Holandsku, Maďarsku, Německu, Polsku, Rakousku a Švédsku. Uveřejnil několik set odborných článků a proslvil též mnoho přednášek doma i v cizině. Rozsáhlá je také jeho činnost ediční, jeho zásluhou vyšla řada sborníků z dějin hornictví a metalurgie. K tomu je nutno připočítat práci v různých komisích, např. v Mezinárodní komisi pro záchranu průmyslového dědictví při UNESCO, a společnostech, z nichž je třeba uvést Společnost pro dějiny věd a techniky, jejímž předsedou byl v letech 1990 – 1993. Pomáhal také při zrodu několika muzeí, a to nejenom hornických, ale také Muzea třetího odboje v Příbrami, byl autorem mnoha scénářů k výstavám i k stálým expozicím

2) Doly v muzeu „prosperovaly“. A provádělo se denně. V padesátých letech 20. st. byly odrazem budovatelské společnosti. Lidé byli zapálení pro novou budoucnost, téměř všichni. Nebo museli být. Zrcadlením jednotlivých období ve společnosti byly i muzejní expozice. Ke konci tzv. normalizace se stala hornická expozice pro školní mládež spíše předmětem výuky o hornictví.

Dr. J. Majer v roce 2002 osmdesátiletý, foto: NTM

Majerova expozice 1975 - 2005, foto: NTM

Teprve po roce 1989 si lidé plně určovali, co je zajímavá. Mohli se oprostít od vnučovanych názorů na hornictví. Vybírali si. Mohli vidět sbírky tj. stroje, vztahové souvislosti úplně jinak. Vnímají snad i více muzealitu předváděných skutečností. I struktura typu návštěvníků se hodně posunula. Tuzemci byli významně doplněni zahraničními zájemci o modely, výklad i důl. K prohlídkám cizinců velkou mírou přispěli jazykově zdatní lektori. Měli variabilní, ale ve výsledku svobodný, stmelující výklad. Zavedený způsob prohlídek byl obdobný, jako například v umělých dolech ve Vídni, Mnichově, polské Wieliczce, či Tarnowskich Gorach. V ČR se nyní takto praktikuje prohlídka například v Kutné Hoře, Ostravě atd. K tomu patřil: 1. nezbytný úvod k historii těžby nerostů toho kterého státu (lokality), podpořený třeba i světelnou mapou nalezišť surovin 2. charakteristika metod těžby 3. názorné ukázky techniky na modelech 4. vlastní, nebo komentovaná prohlídka interiérů s reálnou důlní technikou v umělých, skutečných dolech.

3) Dr. Olga Skalníková. (*1922) Od počátku vědecké činnosti se Dr. Skalníková zabývala rozpracováním nových problémů v etnografickém studiu, zejména způsobu života horníků a dělníků. Své teoretické dedukce přednášela externě i na katedře etnografie a folkloristiky na FF Univerzity Karlovy a v postgraduálních kursech muzeologů. Soustředila je pak v práci „K teorii etnografie současnosti“ (společně psanou s K. Fojtíkem), která vyšla v Rozpravách ČSAV r. 1971 a stala se vyhledávanou příručkou ke studiu této problematiky. Po nuceném odchodu do důchodu se soustředila téměř výhradně na montánní etnografii, díky spolupráci s muzei v Jílovém, Příbrami a v NTM, kde působila několik let v částečném úvazku v hornickém oddělení.

Dr. Skalníková ve své vědeckovýzkumné činnosti i nadále pokračuje. Kromě obsáhlé řady etnografických pojednání její bibliografie zaznamenává přes 100 vesměs rozsáhlých statí s hornickou tematikou, uveřejněných v ČSR, Polsku a Německu, z nichž několik je knižních publikací.

R. 1953 například zahájila výzkum kladenské uhelné pánve, který zakončila rozsáhlou monografií „Kladensko – život a kultura lidu v průmyslové oblasti“.

4) Úvodní část expozice před vstupem do vlastních dolů (umístěna je uprostřed mezi rudnou a uhelnou částí) byla v průběhu let různým způsobem, často za pochodu, bez přerušení pro návštěvníky, obměňována. Prostor byl původně plánován jako ukázka komory hnědouhelných dolů. Z toho, jak víme, sešlo. Podoby úvodní části byly různé. Od stolových vitrín, přes zapuštěná dioramata s modely, až nakonec našla na dlouhou podobu instalace ze sedmdesátých let. Tato úvodní část autorů dr. J. Majera a architekta V. Hainalla, vydržela od 9. 9. 1975 až do roku 2005. Při výkladu doprovázejícího lektora měla společně s funkčními modely umístěnými

tentokrát v prostoru spolu se světelnou mapou nalezišť nerostných surovin uvést do problematiky hornictví. To také celých těch 30 let plnila. Bez ohledu na společenské poměry měla integrující a nadčasový charakter vztahující se dějinám hornictví ve střední Evropě (prověřeno „křestý“ na mezinárodních výstavních fórech a konferencích o hornictví).

V muzeu expozice, (aplikovaná na výsledky výzkumů středoevropských badatelů) sloužila hlavně nově příchozím lidem k orientaci a podporována byla dalším výkladem lektorů v dole. Na poměrně malém prostoru se podařilo na panelech, ve vitrínách a s pomocí modelů shrnout v kostce historii báňské techniky, dějiny nerostných surovin, navodit problematiku báňského školství, legislativy, zobrazit heraldiku horních královských měst a zaujmout interaktivním způsobem návštěvníky.

K integrálnímu pojetí patřily též dva velké modely středověkého rudného dobývání rud a novodobé povrchové těžby hnědého uhlí. Taktéž i snad největší a funkční model flotační úpravný rud vytvořený v ČSR (5,5 x 2 x 1,8m) umístěný před vchodem do hornické expozice vytvářel téměř dokonalou předsta k prezentované problematice úpravnictví (k realistickému provedení modelu musel autor dr. J. Majer spolupracovat s rudnými doly na Slovensku). Novodobě se plánuje, že velký model středověkého dobývání rud bude prý mít i úplně nové pojetí, místo v expozici a charakter výkladu jeho jednotlivých prvků. Ostatní modely jsou většinou zapůjčeny specializovaným muzeím (Příbram, Kopisty, Jihlava, Jílové, Rudolfovo, Mayrau aj.)

Další prostor patřící hornictví je o patro výš, má plochu 1/4 té úvodní Majerovy expozice. Byl hlavně určen zpočátku pro menší výstavy. Od 70. let 20. stol. tam bylo 11 vitrín s tematikou nazvanou „Suroviny a rudy československých dolů“. K rozšíření tématického zaměření došlo po roce 1998. Nově bylo prezentováno současně s původními surovinami mimo jiné: důlní osvětlování, trhačí práce, důlní katastrofy, měřičství, záchranářství, ale i úpravnictví a obor rekultivace. Zde prohlídka končila. Byl zde prostor a čas pro prohlídku exponátů ve vitrínách. Návštěvníci se mohli lektorů dotazovat, ucelit si tak prohlídku a propojit si souvislosti z nabytých vjemů a zážitků z dolu. Pomáhaly k tomu vystavené exponáty, případně grafické materiály, či fotografie a doplňující výklad lektorů.

V novém pojetí je právě tento menší prostor plánován pro shrnutí historie hornictví, tedy opačně, než to bylo předtím. Velký prostor již zmíněné bývalé historizující tzv. Majerovy expozice bude prý naprosto avantgardní. Bude prý realizován v podobě jakési ohromné, z tmavých skel vytvořené jeskyně se solitérními buňkami. Ty budou vybaveny animačními programy o hornictví. K tomu se snad přidají exkluzivní exponáty v netradičně instalovaných vitrínách. K nové expozici - výstavě se teprve bude hledat myšlenkový článek spojující novou představu se stávajícími doly. Naskýtá se položit si otázku. Je možné čerpat také přitom z minulosti? Tak, abychom poskytli správný obraz o tak v současnosti i v budoucnosti

významném oboru hornictví. Mnohdy tak diskutabilním, ale primárním a potřebným.

Josef Příplata

Dopručená a použitá literatura:

Šteinerová, Svatava, Kořan, Jan, Výběrová bibliografie dějin českého hornictví I - II. díl, NTM Praha 1971

Waldhauser, Jiří, Encyklopedie Keltů v Čechách n. Libri, Praha 2001

Skalníková, Olga, Pět století hornického kroje, Příbram 1986

Jangl, Ladislav, Hornický slovník, Příbram 1986

Jangl, Ladislav, Staré hornické míry a váhy, Sokolov 2006

Majer, Jiří, Z dějin Vysoké školy báňské v Příbrami, Gottwaldov 1984

Kořan, Jiří, Přehledné dějiny Československého hornictví, Praha 1955

Ercker, Lazar, O prubířství, r. 1574, NTM Praha 1974

Ježek, Bohuslav, Hummel, Josef, Dvanáct knih o hornictví a hutnictví, G. Agricola, 1555, vydal komitét sympozia Hornická Příbram ve spolupráci s NTM Praha,

Vývoj uhelného průmyslu v českých zemích do roku 1880, L. Kárníková, Praha 1960

Mathesius, Jan, Hornická Postilla s krátkou Jáchymovskou kronikou, Norimberk 1564, vydal komitét sympozia Hornická Příbram ve spolupráci s NTM Praha 1981

Špecinger, Otakar, Z historie těžby uhlí na Kralupsku, Studie z dějin hornictví NTM, Praha 1994

Nachtmann, Josef, Uhlí třetího tisíciletí, Studie z dějin hornictví 29, NTM Praha 2000

Melichar, Karel, Rozvoj dolování uhlí na Kladensku ve 40. a 50. letech 19. st.,

Studie z dějin hornictví 34, NTM Praha 2006

Autorský kolektiv, Uhelné hornictví v ČSSR, Profil Ostrava 1985

Skalníková, Olga, Jiří Majer

Majer, Jiří, Životní jubileum montánní etnografky PhDr. Olgy Skalníkové, Studie z dějin hornictví č. 32 NTM Praha, 2003

Expozice dolu v podzemí kladenského zámku - vzpomínka

Myšlenka vytvořit důstojnou expozici kladenského hornictví je velmi stará a není snad hornické generace, která by se o to nepokusila. V druhé polovině 70. let minulého století došlo k několika zdánlivě nesouvisejícím událostem, které se pro vybudování expozice v podzemí kladenského zámku staly rozhodující.

První událostí byla výstava techniky báňské záchranné služby kladenského revíru, která byla instalována ve výstavních prostorách kladenského zámku koncem 70. let. Zde vznikly neformální vztahy mezi vedením muzea, umístěného tehdy v prostorách kladenského zámku, a vedením báňské záchranné služby Kladno. Jedním z výstupů tohoto vztahu byla pomoc báňských záchranářů při úklidu „nepořádku“ z podzemních prostor zámku. Tím byly objeveny rozsáhlé prostory podzemí, resp. sklepů zámku.

Druhou událostí bylo otevření expozice kladenského hutnictví v budově zvané „Bachrovna“.

Snad se projevila dlouhá léta trvající rivalita mezi hutníky a horníky v Kladně a začal se hledat způsob, jak prezentovat i práci kladenských horníků. A právě zde došlo k propojení informace o podzemních prostorách kladenského zámku s možnou expozicí kladenského hornictví. Myšlenka se setkala s pochopením tehdejšího vedení zámku, ale i vedení kladenských dolů. Vedení dolů ji ovšem doprovodilo obvyklým komentářem "nesmíte chtít žádné prostředky, nějak si musíte pomoci sami".

Vedení báňské záchranné služby Kladno se ujalo úkolu zpracovat scénář expozice a filozofie byla jednoduchá. Expozici postaví báňští záchranáři profesionální a dobrovolní v pohotovosti na HBZS a exponáty nasbíráme po dolech kladenského revíru. Vlastní záměr expozice byl koncipován jako ukázka několika typů pracovišť kladenských dolů z minulosti i současnosti. Byla dána přednost vytvoření atmosféry pobytu v dole před technickými detaily a informačními panely.

Expozici bylo dáno toto motto:

„Důl Kladno Vás zve, vezměte svoje děti nebo vnuky a ukažte jim, kde pracujete, navštivte důl, který není dolem, ale jako do dolu se do něj můžete podívat“.

Vlastní práce byly zahájeny v roce 1981. Výstavba expozice se pozvolna stala doslova „srdeční“ záležitostí nejen pro profesionální záchranáře, kteří zajišťovali organizaci práce a technické prostředky, ale především pro dobrovolné záchranáře z jednotlivých dolů. A tak např. volali ze šachty, že bylo nafáráno staré důlní dílo, kde je zachována původní dřevěná výztuž. Místo bylo okamžitě zdokumentováno, výztuž označena, citlivě vyrabována, vyvezena na povrch a instalována v expozici.

*Slavnostní otevření ozvučené štoly pod kladenským zámkem v letošním roce,
foto: D. Šubrtová*

Největším technickým problémem budování expozice se ukázala úzká úpadní vstupní chodba do podzemí, kterou bylo nutné všechny exponáty včetně sekcí mechanizované výztuže, hřeblové dopravníky, motory a převodovky ručně dopravit do podzemí zámku. Výčet překážek a problémů by zřejmě byl dlouhý, nicméně na podzim roku 1981 byla expozice připravena k slavnostnímu otevření. Na poslední chvíli byly ještě natočeny typické důlní zvuky (zvonění od jámy, jízda vlaků, chod důlních mechanismů atd.) a formou nekonečné smyčky byla expozice dolu jako první tohoto typu v republice ozvučena.

Od slavnostního otevření důlní expozice v podzemí kladenského zámku uplynulo dlouhých 28 let. Expozice se za ta léta stala místem exkurzí kladenských škol, cílem mnoha havířů s jejich dětmi, ale i řady „civilních“ osob, které chtěly vidět, jak to v dole vypadá.

Skutečnost, že 8. září 2009 byla slavnostně znovu otevřena, je nejen poděkování všem, kteří expozici budovali, je ale především uznáním města Kladna hornické práci, díky které se Kladno stalo královským horním městem. Je potěšitelné, že se město hlásí ke své minulosti i dnes, kdy je práce horníků na Kladně již minulostí.

Josef Suldovský

Životní jubileum: Ing. Ctirad Karas

Řekněte mi, jak jste přišel k hornické práci?

To je celkem jednoduché, mám to v genech, můj děda dělal na šachtě v Březových horách, později v Novém Kníně. Docházelo tam k útlumu, ale v severních Čechách se vše naopak začalo rozvíjet. Začali lákat havíře, stavěli nové kolonie, dědeček s babičkou se tedy přestěhovali. Tam vznikli moji oba rodičové. Táta začal samozřejmě pracovat také na šachtě. A když začala v Duchcově fungovat první horní škola, stal se jejím studentem, samozřejmě při práci. Otec mě vzal v devíti letech na šachtu. Pak jsem fáral na Mostecku na prvním postaveném dole, nazývaném tenkrát Důl prezident Masaryk a to do té doby, než přišli Němci. Pak jsme se dívali, jak odejít z pohraničí. Protože se jednalo o státní důl, ve vnitrozemí měli zájem tyto lidi zaměstnat. Tak otec našel zaměstnání na Březových Horách, krátce potom se otevřeli antracitové doly vedle Českých Budějovic, vedle Rudolfova. V roce 1939 jsme se stěhovali k Budějovicům. Z toho vzniklo, že jsem šel do učiliště ke Slanému, tam byly malodoly. Po učení už jsem byl v havířském cechu, mohl jsem jít do nově otevřené průmyslovky na Kladně. To bylo v roce 1946. Protože jsme dostávali během studia stipendia, byli jsme pak po studiích přiděleni k jednotlivým dolům. Já jsem se dostal na Důl Schoeller, tenkrát nazývaný Nejedlý. Pak už jsem pokračoval po jednotlivých dolech na Kladně, podle toho, jak se vyvíjela situace.

Absolvoval jste i hornickou vysokou školu v Ostravě?

Ano, nastoupil jsem tam v roce 1956, a pak se vrátil zpátky na Mayrovku. Měl jsem výhodu obrovskou, že jsem se při své práci setkal s vynikajícími lidmi. Začalo to setkáním s panem Hofbauerem, pokračovalo to s profesorem Hájkem a dalšími lidmi, zejména v záchranářství, kteří byli jedni z nejlepších. Tady ta problematika důlních ořesů byla na Kladně hodně koncentrovaná vzhledem k uložení slojí, častých požárů, ořesů apod. Velice namáhavé a fyzicky náročné podmínky, které tu byly, zpomalovaly i větší rozvoj ve směru moderních technologií. Stěnování s individuálními výztužemi a postupně s hydraulickými výztužemi se sem dostala až v 70. letech. A díky tomu, že tady byli lidi, kteří k tomu měli poměrně dobrý vztah, hledali v těchto podmínkách řešení. Jedno z nich bylo používání hydromechanizace, byli jsme druzí v republice s touto metodou. Nejprve se zavedla na Mayrovce, poté na Maxovce.

Proč se s touto metodou na Mayrovce těžba skončila?

Protože podmínky byly dané tím, že musel být správný úklon a mocnost sloje. A dostatečné zásoby uhlí, aby investice do čerpadel a technologie byla využita, protože samozřejmě to čerpání je dost náročné oproti běžným čerpacím stanicím. Tenkrát sem na Mayrovku přijel ing. Ostrihoň, který tuto metodu znal a zaváděl. Postupně jsme se s tím seznamovali. Byla to první

technologická metoda, která výrazně zamezila množství požárů a zvýšila výkon a kvalitu hornických prací. Pak to šlo velmi rychle, přibily kombajny, hydraulické a individuální výztuže. Byli u toho šikovní lidé, kteří tyto nové technologie zaváděli. Například předák Žíla, Daniček a Karel Heneš na Schoellerce, na Mayrovce to byl třeba Tonda Hladík, to byly špičky kolektivů, kteří používali nejmodernější technologie, které byly k dispozici. Předák Rudolf Čech a další a to jen jmenuji ty, mezi kterými jsem se pohyboval, asi tu dnes již všechny nevyjmenuji. Ze záchranářů alespoň Karla Berana, Josefa Suldovského, to byly velké osobnosti, s těmi se velmi dobře pracovalo, člověk se učil u zkušených havířů. Karel Nešleha nebo Jaroslav Toman - bývalý ředitel Nejedlýho, a další, kteří vlastně tvořili historii Kladna. Pan Makárius, bývalý předseda báňského úřadu, ti všichni se zasloužili o takové to zkulturnění havířské práce na Kladně. Měl jsem obrovské štěstí, že jsem se s těmito lidmi mohl při své práci setkávat.

Jaký byl například pan Hofbauer, kterého jste tady zmiňoval?

To byl vynikající člověk, kamarád, učitel, vynikající chlap, jako osobnost, jako havíř i jako záchranář. Nakonec když si člověk přečte jeho paměti, zjistí, že jeho úvahy byly na vysoké úrovni, jeho nápady byly reálné, byl to člověk bezprostřední a velmi schopný.

Jakou funkci jste ve svém zaměstnání později zastával?

Dělal jsem takové ty náměstky. Vedoucí výroby, vedoucí závodu, podle toho kdy, co a jak. Nejdříve na Mayrovce pak na Maxovce. Potom na Nejedlým. Pak na Ronnovce a na Zápotockým.

Do kterého roku jste pracoval na dolech?

Do roku 1990. Teď už se havířinou zabývám jen v rozhovorech se svými kamarády a spolupracovníky. Vidáme se na Dnech horníků na Mayrovce, na přednáškách, které pořádá klub. Když nejsem nemocný, snažím se chodit na akce, které se na Mayrovce pořádají. Abych byl v kontaktu s těmi lidmi, vždyť to je můj bývalý život. Jinak chodím do Klubu důchodců bývalého dolu Mayrau a Max, který se schází každý měsíc – mimo prázdniny. Tam se udržuje stále vazba, vztah a potěšení ze setkávání a vzpomínání.

Na co nejvíce vzpomínáte ze života na Mayrovce?

Já jsem přišel na Mayrovku v dubnu 1949, o od té doby jsem ji neopustil. Byl jsem s ní provázaný. Buď jsem dozíral na bezpečnostní činnost nebo technickou část. Vazbu na ní jsem dodnes nepřerušil. A pravdou je, že Mayrovka spolu s Ronnovkou byla nejtěžším dolem. Měla samozřejmě největší zásoby, co se týká rozsahu plošného a také zásob v tunách, ale byla nejhroší v oblasti požárů. Tam neexistoval den v roce, kdyby někde nebyl nějaký požár, nezačínal nebo nekončil. A zrovna tak tam byl problém s důlními otřesy. V roce 1958 začal pracovat tým akademie věd na detašovaném pracovišti na Mayrau s přístrojovou technikou, která podrobně

zaznamenávala tyto otřesy. Měli za úkol předpovídat otřesy a následně je i rozebírat a poučit se z jejich podmínek. Já si sám za ta léta pamatuju kolem 40 lidí, kteří otřesy na Mayrovce nepřežili. To jsou hrozná situace. Dnes to probíhá na Ostravsku. Jakmile se Ostrava dostala do hloubky 500 metrů, tak tam vznikl problém s důlními otřesy a je tam dodnes. Přitom se celosvětově odborníci snaží otřesům předcházet, zatím se jim to nepodařilo. Chci jen říct, že zejména na Mayrovce, kde byly koncentrované tyto negativní vlivy, se více stmelovali lidi. Taková ta soudržnost, nezákeřnost ta tam byla výrazně lepší než na jiných dolech. Byla tam silná posádka ohňářů, která tvořila kádr špičkových lidí, kteří se nebáli riskovat a šli vždycky do toho nejhoršího.

Jak se vybírali takový záchranáři?

Vybírali se z ohňářů. Skupina 30 – 25 lidí rozdělených do směn v pracovní dny i v soboty a neděle. Dělali prevenci ve zdolávání mimořádných situacích, zdolávání ohňů, závalů apod. Do záchranných sborů se hlásili i někteří zámečníci nebo elektrikáři. Protože bylo potřeba dělat ve všech oblastech v dolech, všichni byli potřební. Většinou to byli perfektní lidi. Byli to specialisti, odborně i charakterově.

Pan ing. Ctirad Karas oslavil dne 6. 10. 2009 své 80. narozeniny, děkujeme mu za jeho práci a přejeme mu hodně zdraví do dalších let a mnoho dalších setkání s kolegy a kamarády.

Ptala se Dagmar Šubrtová

Michaelské slavnosti v Brandýsku

Součástí celostátní akce 5. bienále Industriální stopy 2009 byly i oslavy 100 let těžní věže na Dole Michael v Brandýsku. Organizátoři Michaelských slavností, Obec Brandýsek, Klub přátel hornických tradic - Kladno o.s. a Občanské sdružení Arteum, ve spolupráci se Statutárním městem Kladnem, připravili na neděli 11. října letošního roku odpolední program, ve kterém si mohl každý vybrat svůj oblíbený způsob zábavy. Zahrála dechová hornická kapela Žehrovanka, mladší návštěvníky zaujal netradiční hudební styl kladenské kapely Zrní. Při vystoupení brandýských Fechtýřů si na své přišli i milovníci trampské, country, folkové a bluegrassové hudby.

Nezapomnělo se ani na nejmladší účastníky, pro které byly organizovány dětské soutěže a hry. Asi nejvíce zaujala lanová dráha připravená Hlavní báňskou záchrannou stanicí Praha, vzduchovková střelnice, jízda na koních a strašidelná maringotka.

Výstavu historických motocyklů, techniky a speciálních vozidel připravili členové Sboru dobrovolných hasičů a Military klubu Brandýsek. Nebyl opomenut ani prodej knih a upomínkových předmětů z Hornického skanzenu Mayrau. Improvizovaná galerie nabízela obrazy místních amatérských malířů.

V šachetní budově pod těžní věží probíhaly přednášky na téma Dolování uhlí na Kladensku a Důl Michael. Součástí přednášek byla i videoprojekce fotografií některých dávno zaniklých dolů v Kladně a jeho okolí, získaných ze Sládečkova vlastivědného muzea v Kladně.

I přes poměrně chladné počasí se účast na slavnosti pohybovala kolem 250 lidí, kteří svými finančními dary přispěli do sbírky na opravu těžní věže Dolu Michael. Potěšitelné je, že návštěvníci přišli nejen z Brandýska, ale současnou situaci, ohledně nutnosti zahájení oprav těžní věže, mohli posoudit i občané okolních měst a obcí. Do Brandýska přijelo i 40 účastníků celodenní exkurze konference bienále z Prahy.

Myslím, že záměr připomenout veřejnosti žalostný stav rozpadající se kulturní památky, na které po mnoha letech zavlála hornická vlajka, organizátorům dokonale vyšel. Nyní zbývá vypracovat žádosti o dotace. Podle výše získaných finančních prostředků pak mohou být již v příštím roce zahájeny práce na opravě a nastříkání těžní věže.

Michaelské slavnosti nebyly v žádném případě jednorázovou akcí. Organizátoři předpokládají jejich další pořádání v měsíci červnu příštího roku.

V případě zájmu o finanční příspěvek do sbírky na záchranu jedné s posledních dominant připomínající historii dolování uhlí na Kladensku, těžní věže Dolu Michael Layer v Brandýsku, volejte na telefon 723 136 592.

Jaroslav Grubner

Letošní Michaelské slavnosti na dole Michal v Brandýsku, foto: J. Chuchel

Josef Hoffmann a Kladno

Josef Hoffmann a Kladno byl nazván celodenní seminář věnující se významnému evropskému architektovi, který je autorem několika staveb, nacházejících se ve městě Kladně. Tyto stavby nejsou veřejnosti příliš známé, přesto, že by si svou pozornost zasloužily. Seminář se konal v Domě hostů Poldiny hutě, nynějším hotelu Hoffmann a pokusil se přiblížit architektův význam, a to studentům kladenského gymnázia, odborníkům a zájemcům o moderní architekturu.

V obecném povědomí je dnes Josef Hoffmann znám jako architekt a designér, spoluzakladatel Sdružení výtvarných umělců Rakouska Vídeňská secese (1897) a Wiener Werkstätte (1903). Na počátku 20. století Hoffmann patřil k nejradikálnějším představitelům vídeňské moderny, mírou geometrické redukce předčil i progresivní díla svého učitele Otto Wagnera. Pro Poldinu huť v letech 1903 - 1911 vytvořil nový moderní vzhled firmy od návrhu a realizace reprezentačních budov až po grafické zpracování úředních hlaviček dopisních papírů, plakátů či výstavního pavilonu ve Vídni.

Hoffmannovou první kladenskou stavbou byl Dům hostů Poldiny hutě, vybudovaný v letech 1902 - 1903, který měl sloužit pro ubytování vyšších úředníků z Vídně nebo významných firemních zákazníků. Je třeba zdůraznit, že zpočátku příslušníci Secese naráželi ve Vídni na prudký odpor konzervativních kruhů, ani mladý Hoffmann nebyl výjimkou. Zakázka na projekt podnikového hotelu v průmyslovém městě tři sta kilometrů od Vídně mohla být vítanou tvůrčí příležitostí. Vzniklo architektonické dílo - radikálně strohý, luxusně zařízený dům, který v té době moderností pojetí neměl nejen v Čechách, ale ani v Rakousku obdobu.

Hoffmann pro Poldi navrhl ještě fasádu prodejny potravin a oděvů, zastřešení hlavního vjezdu do továrny, průčelí skladu pomocného materiálu a vilu pro závodního ředitele Franze Hatlanka. Další poldovské stavby závodního ředitelství a ambulance pro zaměstnance jsou přinejmenším citacemi hoffmanovského stylu.

Seminář, jehož přednášejícími byli Martina Straková, Michal Hartl a Radoslava Schmelzová, otevřel několik palčivých témat. Dům hostů, původně téměř čtvercového půdorysu, byl přestavěn a rozšířen již ve 30. letech, respektoval však architektův styl. V 70. letech 20. století byl dům při plošné asanaci města dokonce určen k demolici. Na jeho význam tehdy upozornil rakouský badatel Eduard Sekler, čímž jej zachránil před zbouráním. Rekonstrukce v 90. letech je problematická, souvisí s otázkou autenticity dochované památky. Přesto je pochopitelné, že ve chvíli, kdy byl poměrně zchátralý objekt, tehdy již památkově chráněný, koupen soukromníkem, přistoupil Národní památkový ústav na poměrně velké kompromisy, jen aby dům zachránil. Základem zůstala dochovaná dispozice stavby s obytnou halou. Interiér vyjma železného zábradlí haly a některých

technických fragmentů je vybaven zcela nově a v kvalitě dnešní průměrné produkce.

O dost hůře je na tom další z budov navrhovaných pro Poldinu huť. Málokdo ví, že dům nacházející se po pravé straně vrátnice Poldi Hütte je také navržen Josefem Hoffmannem. Ukázala to rozsáhlá studie Michala Hartla, historika umění, který našel původní plány budovy, signované Josefem Hoffmannem. Je dnes již značně přestavěná a původní interiér je také nedochovaný. Přesto některé stropní detaily a členění chodby a schodiště nám stále ještě dávají tušit, s jakou noblesou je prostor řešen. A také jak je domyšlen systém říms, přes které se láme a rozptyluje světlo.

V Brtnici se nachází rodný dům Josefa Hoffmanna. Podařilo se ve spolupráci s Moravskou galerií v Brně a s pomocí Muzea užitého a současného umění ve Vídni MAK uvést do téměř původní podoby dům tak, jak jej architekt naposledy renovoval. Návštěvník zůstane s obdivem hledět na malebnost výzdoby, prokombinované s původním nábytkem sladěným s dekorem výmalby, s originály či kopiemi jednotlivých částí nábytku pocházejícího z dílny Josefa Hoffmanna. Celý dům je ukázkou, jak lze odkazu slavného architekta přistupovat.

Věřím, že i v Kladně se najde instituce, která bude s odkazem Josefa Hoffmanna nakládat podle jeho významu a výjimečnosti.

Program semináře:

- „**Pokladnice ideí a inspirací**“, Rodný dům Josefa Hoffmanna v Brtnici v letech 1907-1945 - Martina Straková, Moravská galerie v Brně
- „**O Josefu Hoffmannovi jako o evropském architektovi a designérovi**“ - Radoslava Schmelzová, historička umění
- „**O Pazzaním a o Josefu Hoffmannovi a jeho architektuře v Kladně**“ - Michal Hartl, historik umění
- prohlídka interiéru Hotelu Hoffmann
- návštěva společnosti Poldi Hütte s. r. o., budovy bývalé prodejny oděvů a potravin, která je další dochovanou stavbou architekta Josefa Hoffmanna v Kladně
- návštěva výstavy *Josef Hoffmann 1870 – 1956 Ornament a moderna / Architekt a designér* v Hornickém skanzenu Mayrau

Seminář se konal u příležitosti putovní výstavy *Josef Hoffmann 1870 – 1956, Ornament a moderna / Architekt a designér* připravené ve spolupráci s Muzeem užitého a současného umění ve Vídni MAK, Moravskou galerií v Brně a Rakouským kulturním fórem v Praze. Výstava byla součástí 5. bienále Industriální stopy.

5. 9. – 25. 10. 2009, vernisáž 5. 9. 2009 v 15:00, Hornický skanzen Důl Mayrau, Vinařice u Kladna

Radoslava Schmelzová a Dagmar Šubrťová

Prohlídka interiéru Hotelu Hoffmann během semináře, foto: D. Šubrtová

Vrátnice Poldi Hütte s. r. o. dnes, dříve prodejna oděvů a potravin, ředitelství apod., foto: P. Meduna

Kola na těžní věži jámy Robert se opět roztočila . . .

Návštěvníky Hornického skanzenu Mayrau v polovině října letošního roku zcela jistě překvapily vysoké ploty s ostnatým drátem, popsané hesly „Der Sozialismus siegt“, nebo „Hundertprozentige Erfüllung des Planes gibt – mehr Brot“. V areálu se pohybovali vojáci Rudé armády a zašpinění horníci, na těžní věži vlála sovětská vlajka. Fandům historických vozidel zcela jistě neunikly válečné automobily seřazené na nádvoří dolu. Dokonce byla i na některých místech vypálena tráva, aby její zelená barva nenarušovala celkovou atmosféru, a roztočena kola na těžní věži Robert. Mayrovka se tak během několika dnů přeměnila na uranový důl z roku 1946, který se nacházel ve východoněmeckém městečku Annaberg.

Do této doby, kdy Sovětský svaz usilovně pracoval na výrobě atomové bomby, aby dohonil USA, je zasazen i děj filmu „Der Uranberg“ (Uranová hora), který němečtí filmaři natáčeli v prostorách Hornického skanzenu Mayrau. Jedná se o melodramatický příběh, který přibližuje těžkou práci horníků v uranovém dole, provázenou velkým množstvím úrazů a obětí, ve kterém nechybí ani nenaplněná láska sovětské důstojnice k mladému Němci.

Mayrovka se tak opět stala centrem zájmu filmových producentů. Během dvou let zde již byly natočeny dva filmy přibližující práci v poválečných uranových dolech. Český televizní seriál „Zdivočelá země“ a německý celovečerní film „Der Uranberg“.

Natáčení přineslo majiteli Hornického skanzenu Mayrau jistě nemalý finanční zisk. Můj dojem však je takový, že Mayrovka ze získaných finančních prostředků neuvidí ani korunu - Bohužel. Možná příště?

Jaroslav Grubner

Kulisy filmu Der Uranberg na Mayrau, foto: J. Grubner

Geologická dílna *Zkamenělé dějiny* aneb učíme se hrou

Po úspěších edukačního programu Expedice s haldářkou Máňou, připravil Hornický skanzen Mayrau pro školy a zájmové kroužky nový program – geologickou dílnu, která interaktivní formou děti seznamuje s paleontologicko-geologicko-hornickou historií kladenského regionu, prací paleontologa a geologa, hodnotou muzejních předmětů a principy vytváření muzejních sbírek.

Stávající geologická a mineralogická expozice Hornického skanzenu Mayrau je pro děti vzorem pro jejich práci. Seznámí se s principem vzniku uhlí a hald, následně se stanou výzkumníky a z otisků kapradňostů, které samy najdou na haldě dolu Mayrau, vytvoří vlastní výstavu.

Dílna je doplněna sledováním krátkého dokumentárního filmu „Geolog na haldě“.

Školám a ostatním organizacím je dílna nabízena od konce září letošního roku a sedmkrát již úspěšně proběhla.

Geologická dílna vznikla ve spolupráci Hornického skanzenu Mayrau s Klubem přátel hornických tradic - Kladno o. s. a za finanční podpory Statutárního města Kladna a sponzorů Aleše Paroulka a Radka Novotného.

Renáta Malá

Více informací , programy a pracovní listy najdete na webových stránkách Hornického skanzenu Mayrau www.mayrau.wz.cz

Pozn. redakce

*Nejprve si děti najdou své vlastní zkamenělé přesličky a plavuně na haldě,
foto: J. Grubner*

Pak své nálezy očistí a označí systémem muzejních exponátů, foto: J. Grubner

Obsah

Novoroční přání , ing. Š. Matula	2
Tajemný svět v podzemí - Jeskyně v Česku , K. Melichar	3
Sága rodu Ringhofferů – před 100 lety zemřel průmyslník František Ringhoffer III. , J. Grubner	8
Zakladatel novodobé muzejní tradice v Kladně Antonín Sládeček , PhDr. Z. Kuchyňka	10
Zlatodůl Roudný na Vlašimsku , Karel Melichar	14
Důl Theodor , ing. V. Neliba	17
85. výročí nehody na Dole Gabriela , ing. V. Neliba	22
SPOLEČNOST GEOINDUSTRIE představuje své Středisko Velký Osek – SERVIS , Petr Urban	25
K výročí hornických expozic v NTM Praha (3) , J. Příplata	29
Expozice dolu v podzemí kladenského zámku – vzpomínka , J. Suldovský	39
Životní jubileum: Ing. Ctirad Karas , D. Šubrtová	41
Michaelské slavnosti v Brandýsku , J. Grubner	44
Josef Hoffmann a Kladno , R. Schmelzová, D. Šubrtová	46
Kola na těžní věži jámy Robert se opět roztočila... , J. Grubner	49
Geologická dílna <i>Zkamenělé dějiny</i> aneb učíme se hrou , R. Malá	51

za obsah článků odpovídají autoři

vydává: Klub přátel hornických tradic (KPHT) - Kladno o.s.
redakční rada: J. Grubner, K. Melichar, V. Neliba, D. Šubrtová, T. Voldráb
redakce: Hornický skanzen Mayrau, č.p. 56, Vinařice 273 07,
tel: 312 273 067, email: kpht-kladno@centrum.cz
tisk: A centrum Kladno s.r.o
za finanční podpory kolektivních členů KPHT Kladno o.s.

foto na titulní straně: Vápenné pece Vojtěšské huti v Kladně, T. Voldráb

